Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ШОАТТА, 6 ИЮНЬ, 1981 ШУ. • № 69 (6359). • Мах 2 кап.

ХIАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГIА ХИЛИЙТА!

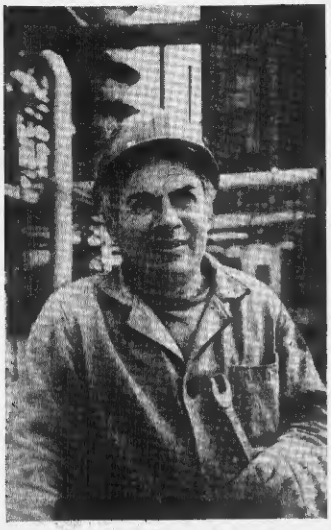

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода кхоалагlча цехе схьдеш, лоархlаш ва хьалхалатта слесарь Бабалиев Владимир Рубенович. Балхах говза кулг нхетащ ва из, моллагlа а болх дика чакхбоаккх, еха механизм сиха а дика а тою цо.

Общественни балха юкъе а хьинаре даькъа лоац В. Р. Бабалиева, из цеха профсоюзни организаци председатель ва.

СУРТА ТIА: хьалха латта слесарь В. Р. Бабалиев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР!

БОЛХ ОВСАРЕИ ДОАКЪАР ДИКЕИ

Доакъар lалашдара лостам болаш я «Скотопром» треста чуйоагlаш йола Надтеречни района «Калаусский» совхоз. Цун шин отделене йиъ бригада я. хlаьта укх шера эггара дукхагlа доакъар lалашде дезаш коммуниста Тайсумов Юнуса кулгалду кхоалагlа яр я.

Боахаме еррига а 763 гектара тlа я люцерна. Цунах ялх бlаь гектара тlара яр цу бригаде я. Укх деношка хьахха йолаьй буц. Кхо комбайн я из чуэцаш. Сихен цlенен бу болх механизатораша. Дийнахьера балха нормаш юкъера лаьрхlача 160 — 180 процент кхоачашъю царех хlараннс. Хlанзэ 280 гектара тlара люцерна хьекха яьккхай цар. Цунах 139 гектара тlара яр аьла гулъеш боахкар механизатораш, тхо цу боахаме хиннача дийнахьа. Кхай тlа болх беш яр йиъ холаш деши ца! хьекха касарех улла буц гулъеш йола агрегаташ. Цунца цхьана, йиънех шиъ мара агрегат яьцар аьлах холаш деш. Вож шиъ кхай тlара буц гулъеш яр.

— Балла нормаш дикка тlехкхоачашъеш къахьегтание а, аьлах холаш ду агрегаташ тоъал балхаца lалашъе карегlдалаш касарех улла буц гулъеш воаллача Генаев Казбека. Из бахьан долаш холаш ду шн агрегат кхай тlара буц гулъе Казбека новкъостал де оттаьй оаха, — йоах Тайсумов Юнуса.

Люцерна дикаче хьакха дага ба совхоза къахьегамхой укх шера, хlара гектара тlара ерриги а 60 центнер йол а йоаккхаш. Соахка хlара гектара тlара кийчъяр 44 центнер мара яц.

Бокиха теркам тlабоккхийт бригаде lалашду доакъар дика хилийтара в.

— Укх кхай тlара хьекха буц аьла гулъе йоаллехьа лабораторе а йихьа технар, из боарамта хьекха йокъаеннилга анализаш хьахьокхачул тlехьагlа мара хьаца а йолалаьар. Тха бригада коллективо дош деннад укх шера lалашдаьча доакъарах 90 процент пхьоалагlчен шоллагlчен классагlа хилийта, хlаьта класс йоацаш дола доакъар лхьа трами а ннйсдолийтаргдац, — йоах Юнуса.

Совхозе укх шера задан lалашъе езаш я 11 эзар тонн силос, 2 эзар — сенаж, 2,6 эзар тонн йол, 1300 баьца витаминни хьоар.

— Малагlа торонаш оарцагlъаьха, фу де лерхl оаш укх шера хьалхашка латта декхараш кхоачашдара? — аьнна хаьттача:

— Моллагlа толам сагах тийша ба. Цудухьа хьалхарча аргlагlа йоаккхо ю оаха наьха балха хьалаш вlаштlехьдахара, цар балхацара безам совбаккхара. Из гlулакх теркам тlабахийта ледара тlахьех вай партех правительствай сошамаша а. «Болх овсаре — доакъар дика» яхача девизагlа доакъар lалашдерашта юкъе лаьржача яхьа итог хlера дийнахьа ю оаха. Нормаш тlехкхоачаш а еш къахьегаш бола дика болхлой белгалбоах алчам совгlаташца, царех духьаш арахец «Молнеш», н. кх. дl. Хlаьта доакъар lалашдаь даьккхачул тlехьагlа яьча итогах кхьа хьалхара моттиг яьккхача отделенена 1500 сом ахча преми ялa оттадаьд, 800 сом преми лургйолаш я шоалло яьккхача бригадана а, — йоах совхоза партийни организаце секретара Дидаев Тlахьира. — «Ваьцаш дlа мел йийнача, укх шоаш хьалтlа мел аьннача, хlаьта миттa цох йолча аьлешне, доаьапшка, хин lистошка, хьунашка, наьнъашта юхха гlолла лаьмахьа доакъар кийчделга lалашдара де мел эшар де. Къаьстта хий дехкача лаьттаж тlа а юаш шоалагlа ю доакъара культураш дукхагlа дlас», аьнна да «1981 шера хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташ, доакъар кийчделга lалашдара, 1981 — 82 шера хьайбаш толаме lаьгара дахара кхы тlа а чакхдаха лоачча гlулакхий» хьакъехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совето тlаийцача соцам тlа. Цу дешаша дlадехачунга хьежа, косилкаца трактор дlахха йош хургйоацача моттигашка, наькъий, канаьлий lистошка тlаьхьа буц хьакха мангалхой даьрхlа звено вlашагlъеллай боахаме. 320 гектар моттиг дlалоацаш цонаш я тха. Кхы тlа а баьций фу а тоссаш тоадаьд уж укх шера. Цигара кlеэнгагlа яле 650 тонн йол ярташ тхона, кхы а 50 тонн мангалхой звенога lалашъюларгья. Хlаьта шн эзар тонн из доакъар Тайсумова бригадо кийчдергда. Цу тайппара, ерригa lалашъяь йол 2700 тонн хургья. Рапс чукийца баьнаб тха механизатораш. Цунах еллай 5100 тонн силос, 54 тонн доакъара гранулаш яьй. Хlаьта мукъадаьннача лаьтта дlайийнай 200 гектара тlа силоса хьаьжкlаш, мошача доакъаран сенаж кийчъяран горохаца цхьана буьш нем, духхьал нем, кхыйола культураш. Из деррига лаьтта хий дуллаш да. Цигара планал дукха совгlа болаш хьувнъам барггилларах тха шеко а яц. Хlаьта силос 12 эзар тонн кийчъе дага да тхо, сенаж 2,5 эзар тоннал кlеэнгагlа йоаш хургья, баьций хьоар 1350 тонн а кхы дукхагlа а доаккхалургда хийцна, — доакъар lалашдара кхайкадаьча месячника план тlехкхоачашъе тха совхоза коллектива иха дlакхоачаргхиларах шеко а яц.

М. ХАМАТХАНОВ.

Дика хоамаш

Дlаяхача пятилетка план вай республикерча промышленни предприятешта юкъе эггара хьалха кхоачаш а яь ший производствениш хьокхамаш тlа-тlа тоадеш къахьегаш я цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода коллектив. Пхе бетта планагlа лаьрхlачул совгlа цо маькала яьккхай 107 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, заданел совгlа хьаяьй 46 эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани цаlн ахи процент тlехкховчаш а еш, сонхка укх хана хиначул 4,8 процент лакхъяьй из. Планал совгlа ара мел хийца продукци из лакхъяра чотагlа хьаяь я. Планал совгlа продукци маькала яккхарах, бийдал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоарах, арахецача продукцега дlабода мах лохбарах предприяте болхлоша ер шу доладелча денз планал совгlа пачхальалкхенна баь пайда 23 эзар сом да.

Яхье яьннача цехаша, сменаша, бригадаша кхоачаьй завода коллектив цу къахьегама толамашка. Хьалхара моттиг дlа ца хецаш хьайоагlа укх шера Севостьянов Виталий Константинович керте латтача механически цеха коллектив. Цхьа кlира хьалха кхоачашдир цо товарни продукци арахецара пхе бетта план.

гlуламкашта доли товараш. Цу даькъе планагlа лаьрхlачул совгlа арахийцай кхо эзар радиоприемник, 200 электрофон, кхыйола продукци.

Дикка тоадаьд укх шера шоай технико - экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъярра план тlехкхоачаш я яь, заданел совгlа ер шу доладелча денз цар пачхальалкхенна баь пайда 81 эзар сом да.

Завода цехашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Мараховский Виктор Савельевич керте латтача № 9 йолча цеха коллектив. Цо эггара хьалха рапорт делар пхе бетта план кхоачашъярах.

* * *

Тайп - тайпара продукци арахецара даькъе вай республикерча юрташка бахача наьха хьашташ кхоачаш а деш, цхьайтталагlча пятилетка план хапал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тlаийцад Нохч-Гlалгlай респотребсоюза чуйоагlача Грозненски производствени комбината коллектив. Цун дош чlоагlа хилар къаьгга хьахьокх пхе бетта даьхача къахьегами толамаша. Графикал ах бутт хьалха а яьнна ах шера план кхоачашъеш хьайоагlа из. Ер шу доладелча денз таханарча денга кхачалехьа завода болхлоша планал совгlа арахийцай 327 эзар сома маьха валови продукци, маьхала яьккхай 471 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Ерригa хьа мел яь продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагlа ара а хецаш, соахка укх хана хиначул 12,7 процент лакхъяьй из. Планал совгlа пачхальалкхенна баь пайда итт эзар сом да.

Хьинаре къа а хьегаш комбината цехашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Ханукаев Михаил керте латтача колбасни цеха коллективо. Абубакаров Ваха Умарович кулгалдеча корта бохабеш доаца маларш арахецача цеха болхлошен. Цар хlанзэ дукха хlама ца эшшаш ах шера план кхоачашъяьй.

* * *

Производства эффективности балха дикали лакхъяра тlагlертта къовсам лоаттабеча Грозненски радиотехнически завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизагlа. Социалистически яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл предприяте коллектив. Дерригача технико - экономически хьокхамий пхе бетта план дикка тlехкхоачашъяьй цо. Планагlа лаьрхlачул совгlа маьхала яьккхай дукхача сома маьха товарни продукци. Пхе бетта заданел совгlа арахийцай завода болхлоша эзараш сом мах бола валови продукци. 220 эзар сома маьха культурно - бытовой

Б. КОСТОЕВ.

ГIУЛАКХАШ ТАЙП-ТАЙПАРА ЛЕЛ

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето кхайкадаьча доакъар кийчдара долча месячниках Сунженски районе балхаш дlа мешта долх хьожаш хилар укх деношка газета рейдови бригада.

Тхо да Кирова цlерагlча колхозе. Кхай тlа ниисбенлаб тхона колхоза керттера зоотехник Чергизов Беслан, керттера агроном Лисовский Петр, юртбоахама упраалене начальник Аушев Абукар, кхыбараш.

— 212 гектара тlа дlайийнавр оаха рапс, — яхаш дувц Чергизова, — цох оаха 2005 тонн силоса кийчъяьй. Цул совгlа, месячник кхайкадаьчул тlехьагlа планагlа 1000 тонн сенаж кийчъе езача оаха социалистически декхар тlаийцад 1100 тонн совгlа сенаж кийчъе. 10—12 дийнахьа ерригa рапс хьекха даргда тхо. Цул совгlа шин сменагlа болх беш я тха баьца хьоар кийчдеш йола АВМ яха агрегат. Шин дийнахьа оаха кийчдаьд итт тонн совгlа из доакъар.

Тхо къамаьл деш латташ хьагучайоал трактораста Аушев Хьажбикара лелаю «ВИХР» яха комбайн, цунна тlехьа воагlа КИР яхача комбайнаца рапс хьоакхаш вола Моголясов Андрей.

Сиха из мошача доакъарах Мержоев Хьасана, Евлоев Тембулата, Часыгов Исраила лелаю машинаш. Цар когаметта комбайнашта юкъе моттигаш дlалийцар Катков Владимира, Касаков Виктора. Дадаев Султана лафет тlехьа а йийзэ лелаеча тракторашa. Дика вlаштlехьбаьккхаб укхаза доакъар кийчдара болх. Хьинар айденна къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу берригача механизаторашa.

Комбайн юхасепача из фу бахьан долаш юхасецай ха гlерташ цу сахьате тlаводи керттера инженер, бригадир. Малагlа кхоачамбоацар бахьан долаш сецай белгал а даьккхе, комбайн сиха тоа а яь дlайолайолийтилга lалашду. Иштта цхьаьца оатхал телха сеца техника тоае кийча йолаш техукода машинаш латт кхай тlа масса хана.

РЕЙД

Цул тlехьагlа долх тхо Аушев Абукараца XIX партсъезда цlерагlча колхозе. Дика вlаштlехьбаьккхаб укхаза а доакъар lалашдара болх. Планагlа 19 эзар тонн доакъар lалашде дезаш бар колхозой, хlанзе цар кийчъяьй 5000 тонн дика силос, дlадахача шера механизаторша ерригa кийчъяьр яцар 8000 тонн мара.

Бlарчча уборочни комплекс я укхаза вlашагlъелла. Цунна кулгалдеш ва керттера инженер Москвитин Виктор. Дика къахьегаш хьабоагlа механизатораш Оверченко Борис, Рыжков Николай, Гуколов Иван, кхыбараш. 1100 гектар рапс чуийца баьнаб уж укх деношка.

Вlаштlехьбаьккхаб укхаза техукод яра болх. Кхай тlа йолаш я сварка, комбайнашта, машинашта эзаш йола оатхалаш чуйола «техпомощь». Пайда боацаш цхьа минут ха йоаргйоацаш къахьегаш ба механизатораш. Кхыметтал делкъайга болхлошка хlама кхаллийта еза ха хьатlакхаьчача а юхасоцали доакъар чуэцаш йола агрегаташ. Цу хана трактораш тlа, комбайнаш тlа болх беш кхы механизатораш ба колхозе.

Иштта, шоашта хьалхашка латта декхараш дика довзаш къахьегаш хьабоагlа «Победа» яхача колхоза доакъар lалашдераш а. Керттерча агрономa кулгалдеш укхаза вlашагlъелла я бlарчча комплекс. Укх деношка 4100 тонн рапсах, силос еллай цар шера планагlа 12000 тонн йолла езача. Цул совгlа, кастта хьакха йолаергйолаш я люцерна, кена - горохови смесь, цонашкара буц, дукхача шерашка тlаювла баьцаш.

Халахете а, Сунженски района дерригача боахамашкара доакъар кийчдераш бац хаоттам дика латтача дийнахьа хlара балха сахьатех пайда эцаш. доакъар кийчдара балхаш овсарле лакха йолаш чакхдаха хоаш.

Масала, «Сунженский» совхозе 450 гектара тlара кийчъяр яц 1200 тонн силос мара, из планагlа хила йоагlачох 10 процент мара яц. Иштта ледара болх беш хьабоагlа Орджоникидзе цlерагlча колхозца доакъар lалашдераш а. 5,5 эзар тонн силос кийчъе езаш бар уж, цхьабакъда, кийчъяь вlалла в яц. 100 гектара тlа дlайийна рапс доаханга дlаннйтай.

Малагlа да тlехьабисара бахьан?

Нагахьа санна болх дика латтача боахамашка рапс чуэцара ипатовски метод къоабал а яь тlаийцаяле, вокхазахьа из теркал а ца еш битай. Цу боахамашна укх тlехьарча деношка мара дlахьожаьяц доакъар кийчдеча звеношта машинаш. Механизаторашта дlадовлийтадацар социалистически яхьа хьалаши баьча балхах лурв.

Дукха хувцадецна хlама доацаш из сурт да дукхача кхыча боахамашка гуш дар а. Царех цонагlдарашка аханел совгlа йола доакъар кийчду техника болх беш яц. Рапс йокъалуш латт. Хlаьта дlадахача шера lай доакъар тоъаш мича дар «Сунженский» совхозе, январь бетта из кхоача а денна, хало из зэарий цига хьайбаша. Цудухьа хьайбашта тlадетталу дулх 185 тонн кlеэнгделар. Бакъахьа хургда боахама кулгалхошта из дагадохийтача. хьанна хов укх шера а ду тайпара хlама нийслой.

Вай лакхе мел дийца кхоачамбоацараш дlадаха декхарийла ба боахамий кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш.

«Сердало» газета рейдови бригада: И. ЭЛЬГУКАЕВ — Сунженски района «Комсомольски прожектора» член; И. АКСЕНОВ — «Знамя труда» яхача газета юртбоахама отдела заведующи; А. САГОВ — тха соб. корр.

НИЗАШ ОАРЦАГIДАЬХАД

Укх шера 1700 тонн йоли сенаж, 4500 тонн силос, 1100 тонн ча, 400 тонн баьца хьоар кийчде дезаш ба Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе.

КПСС обкома бюрос, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето кхайкадаьча доакъар кийчдара долча месячниках цхьа эзар тонн сенаж, ворхl бlаь тонн йол, ши бlаь тонн витаминни баьца хьоар кийчде лерхl колхоза механизаторша. Цу гlулакха хlанз укх деношка люцерна хьоакхаш ба уж.

Хьайбашта доакъар кийчдара эггара бехктокхаме ха йолга кхета а деш хьинар айденнея къахьегама овсарле лакха йолаши балхаш ду механизаторша люцерна хьокхача. Хlара дийнахьа шоай балха нормаш 150 процент кхоачаш а еш хьинар ца кходеш шоай низаш дlакхоачача беса балхаш ду косилкашца буц хьокхаш боахкача механизаторша Хаджимуратов lаддрахьмана, Ворсанов Саlид-Ахьмада, Эдиев Увайса, кхыбараша.

3 июнь кхаьтlаотташ месячника чотагlа цар кийчъяьй бlаь тонн сенажи шовзткъе итт тонн витаминни баьца хьоари.

С. АУШЕВ.

УКХ ШЕРА 4 ИЮНЕ ШУРИЙ ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОИТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	Хlара lалтагара дийнахьа къахьар (кг). 1980 шера 4 июне	Хlара lалтагара дийнахьа къахьар (кг). 1981 шера 4 июне
Наурски	9,4	9,7
Шелковской	8,5	9,2
Грозненски	9,2	9,2
Надтеречни	7,0	8,3
Гудермесски	8,1	8,3
Шалински	7,5	7,6
Назрановски	7,4	7,4
Сунженски	6,1	7,1
Ачхой-Мартановски	6,6	6,7
Малгобенски	6,5	6,6
Урус-Мартановски	6,6	6,4
Республике гlолла	7,8	8,1

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕПУТАТАША С. З. УМАЛАТОВАС, Р. Н. ШАТОВА, М. А. МЕРЖОЕВА, Л. А. АБДУЛВАХИДОВА, Л. Ш. ВАЗИРОВАС, Н. А. ЭСМУХАМБЕТОВА, А. А. АЗИМОВА, Л. ЗАХАЕВА, М. А. АИГУМОВАС, С. З. КУШНЕВАС, П. Т. ДУДАЕВАС, М. И. МАЧИГОВАС, Т. С.-М. МУСАЕВАС ДАЬЧА КХАНКАРАЛА ХЬАКЪЕХЬА.

Парте XXVI съезда соцамаша догlа уроттадаьча Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутатий группо «Цхьайтталагlча пятилетка заданеш хапал хьалха толаме кхоачаш а тlехкхоачаш а яра хьакъехьарча социалистическа яхьах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцама гlулакхаца жоп а луш шоай торонаши кхоачамаши чоте а ийце Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета, моттигерча Советий берригача депутаташа кхайкарал даьд цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план хlара депутато хапал хьалха, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузаш, кхоачаш яра тlехьа социалистически яхь йоаржае аьнна. Цул совгlа депутаташа тlалаьцид шоаш болх беш йолча коллективаша 1981 шера планаш а тlалоацамаш а кхоачаш а тlехкхоачаш а дара низ ма кхоачча гlо де.

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера йола шоай планаш Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузаш кхоачашъяра социалистически яхь йоарнже а, хlаьта шоаш болх беш болча коллективаша планаш кхоачаш а тlехкхоачаш а яра низ ма кхоачча гlо де а аьнна республика Лакхехьарча Совета депутаташа: «Красный молот» завода электросварщица С. З. Умалатовас, Гудермесски локомотивни депо слесаре Р. Н. Шатова, Малгобенски районерча «Сагопшинский» совхоза токара М. А. Мержоева, «Госкомсельхозтехника» Советски района предприяте шофера Л. А. Абдулвахидова, швейни производствени объединене шнене Л. Ш. Вазировас, «Шелковский» госплемзавода воккхагlча жа lуво Н. А. Эсмухамбетова, Наурски районерча «Притеречный» совхоза жа lуво А. А. Азимова, Ачхой - Мартановски районерча «Лермонтовский» совхоза механизировании отряда начальника Л. Захаева, Грозненски районерча «Грозненский шурий» совхоза доярке М. А. Аигумовас, Ачхой - Мартановски районерча «Самашкинский» совхоза доярка С. З. Кушневас, «Гехинский» совхоза доярке П. Т. Дудаевас, Шалински районерча «Автуринский» совхоза lаьсий леладечо М. И. Мачиговас, Урус-Мартановски бунзама узела йоккхагlча машиниста Т. С.-М. Мусаевас дlадоладаьр къоабал де.

Халкъа депутатий Советий районий, городской, поселкови, юртий, станицай Советий исполкомаша депутатий общественно - политически, производствени хьинар шил ма кхоачча хьаллаца деза. Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаташа дlадоладаьр ерригача Советий депутаташа хьаллацара эшаш бола организаторски, кхетам балара болх дlабахьа беза, массаерча комиссей, производствени депутатски группий гlонца депутаташа тlаийца дола декхараш кхоачашдара тlехьа теркам лоаттабелга lалашде деза.

Республикански газетий редакцеша а, телевиденеи радиовещанеи Пачхьалкхен комитето а шерра дувца деза Лакхехьарча Совета депутатий кхайкарала луш дола жопаш а социалистически яхь тlера, КПСС XXVI съезда соцамашкара хьадоагlаш дола декхараш кхоачашдеча депутаташа лоацаш дола дакъа.

СОМ ХЬУВКЪАРГБА

Шоай йола торонаш оарцагlъаьха тlа-тlа хьинарегlа къахьегаш ба хlана Шалински района «Южный» совхоза болхлой. Укх шера керттерча даькъе цу боахамо кхебергба сом. Гектара тlара чуэца хьувкъам лакхбара тlехьа къовсам лоаттабу бешамаш лелаераша.

Хlанз кулг-нара сомий бешамашка де доагlа балхаш чакхдоахаш ба уж. Белгалдаккха доагlа иттлагlча пятилетка пачхьалкхенга сом бохкара план диъ шера цар кхоачашъяь хилар. Иштта цхьайтталагlча пятилетка планаш а хапал хьалха кхоачашъе декхараш тlа а ийца «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизагlа къахьегаш ба цу боахама болхлой. Хlаьта цхьайолча бригадаша ихаь шерен ах шерен кхоачашъе дош деннад.

— КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара тха совхоза къахьегамхой шоай йола торонаши кхоачамаши оарцагlа а даьха хьинаре къахьегаш ба. Сом кхебеча бригадаштеи звеньяштеи юкъе шерра социалистически яхь ньржай. Укх шера тхона хьалхашка латташ доккхий декхараш да, — йоах боахама керттерча агрономa Магомадов Хьамзата. — Совхоз декхарийла я 351 гектар бешамашкара (хlара гектара тlара 82 центнер а йолаш) 28790 центнер пачхьалкхенга сом бохка. Хила беза пайда 715 эзар сом ба.

Сомий бешамаш лелаеш ялх бригада я совхозе. Царна юкъе дикагlчарех лоархlаш хьайоагlа Алавдинов Лом - lаьласи Шептукаев Чингисси кулгалдеш йола бригадаш. Болхлошта юкъе лаьржача социалистически яхье дика толамаш доахаш белгалбаьннаб Цинаева lайна, Магомадова Атхулам, Умарова Сондат, Джабраилова Зайнап, кхыбараш. Юкъера лаьрхlача хlара дийнахьа шоай балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар.

Бешамашта эене йолча хlамашта, лазарашта духьала молхаш тохаш массехк агрегат я болх беш. Балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха саг вац молхаш тохаши хий дуллаши боахкача болхлоштеи механизаторштеи юкъе а. Дика толамаш доахаш хьабоагlа механизатораш совхоза партийни организаце бюро член Шахбулатов Махьмуд, Истамулов Яхьъя, Муслимов Сайпи, кхыбараш. Агротехника бокъонаша дlадеххача тайпара балхаш ду цар ядохимикаташ етташ, кхыдараш деш. Дика пайда эц удобренех я. Уж а тайса хьаьндаьд бешамашкара лаьтта.

Бешамашкара цхьадола балхаш чакхдаьннад. Хlанзалца даьрашка а кхы тlа де лерхlарашка а хьежача тешшаме ала мегаргда укх шера шоаш тlаийца декхараш толаме кхоачашде совхоза къахьегамхой вlаштlехьдаргда аьнна.

О. ШАДИЕВ.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА НУРАДИЛОВ ХАНПАШИ ЦIЕРАГIЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДРАМАТИЧЕСКИ ТЕАТРА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИИЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Советски театральни искусство дегlайоалаеча доккхий гlулакхаш карагlдувларах Советски Союза Турпала Нурадилова Ханпаши цlерагlча Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен драматически театра РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 шу. 3 июнь.

Грозненски района «Юбилейный» совхоза къахьегамхоша шер-шера дика хьукъам болаш хьалхеду бахьадааргаш, сом. ИттлагIа пятилетка кхоачашйир цар дить шера. ХIаьта планал совгIа паччахьалкхена дIаделар пхи эзар тонн бахьадааргаш, ах эзар совгIа тонн сом.

КПСС XXVI съезда решенеш толаме кхоачашъяра керда декхар тIаийцад барти цхьоагIо йолча совхоза болхлоша. Цар доиш деннад цхьайтталагIча пятилетка планаш дить шера кхоачашъергья аьдна. Из декхар дага а латташ эгтара агротехнически дикагIча деношка дIадийнад болхлоша дерриге бахьадааргаш, толаме чакхдаьхад бешамашкара балхаш.

Укх шера планагIа дIадала дезараш 5,7 эзар тонн дблаш, 7 эзар тонн бахьадааргаш паччахьалкхена дIадала лерхI совхоза болхлоша. Планал дукхха дукхагIа дIабала уйла йолаш ба уж сом а.

ВорхI бригада я совхозе бахьадааргаш сомн хьалкхебеш. Царна юкъе яьржача социалистически яхье доккхий толамаш доахаш къахьег № 3 йолча Мадаев Салауде бригадерча болхлочо Дудаева Таисес. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 130—140 процент кхоачашъю по шийн балха нормаш. ВорхI шу совгIа ха я Дудаевас совхозе бахьадааргаш кхелу. Цу юкъа дукхача мехкарашта Iомаяьй Таисес шийн балха опыт. ХIанз уж а хьинар ца кходеш къахьегаш ба. Царна юкъе къаьстта оясаре къахьег Тагирова Залпас. Коммунистически къахьегама ударник йола Дудаева дIадахача шера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатала хержар совхоза къахьегамхоша.

СУРТА ТIА: «Юбилейный» совхоза дикагIйола болхло Дудаева Таисия бахьадааргашта гIулакх деш йола.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Общественно-политически темаех

дола къамаьлаш

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЪАМИЙ КХОАНЕНАХ

Советски Союз итташ долча доккхийча а вIамигача а къамий вежарий доттагIле я. КПСС XXVI съездо хьагойтар вай халкъий доттагIал дохаргдоацаш хилар: цух балха юкъе дакъа лоацаш бар оррятача союзни автономни республикай, округий. 70 гаргтача СССР доккхийча а кагийча а къамий викалаш.

Съезда документаш тIа чIоагIа теркам тIабахийтаб советски общества социально-классовий къамийн структура дIахо дегIайоалаяра дешашта. Дукхача къамех латта йоккха паччахьалкхе дегIаахара диалектико цахеддаш хьаю шийн ханнахьа, юкъа. Iилман ларда тIа хьожлага дIадехаш йола керда проблемаш. Миштай СССР къамашн юкъера гIуланхешн дегIаахара дIахора перспективаш? Цувах дувцар дех аз РСФСР Iилма заслуженни деятелтара, философски Iилмай доктортара Иван Петрович Цамерниагара.

— Коммунисташа де лерхIар, — йоах Iилмахочо, — нах классаште бенъялга доацаш йола общество хьаьар да. ХIаьта советски общество бIубенна цу ше де лерхIачунгахьа йодаш а я. ТIехьарча, итташ шераш чулоацаш йолча хана советски общество дегIа миштаннхай дувцаш. Леонид Ильич Брежнева хьалхашка оттайир КПСС XXVI съезде Iалаьмате лоархIаме теоретически положени, цо аьлар, общества классаш йоаца структура хьахилар чакхдаргаа керттерча а кIийлен тIарча а дакъе дегIаахара хIанзарча стаде исторически тома чу — бокъоица ше хургьар хиннача социализме. Цу процесса хьалхле лелаю кхв, «социальни хьакъали социальни доги» (К. Маркс) хила а хиннай хIана йолашн дIахо хургйолашн а я советски болхлой класс. Цуй хьашташи идеалаши, революционни идеологи морали, коллективистски психологи тIа-тIа чIоагIагIа дIатIаац советски общества кхыча классаца, тIоаннаша, доккхийча а кагийча а къамаша.

Къамий башхалонаш дIаялар дикка чоалханегIа а яIаьхагIа а процесс я, классий гIайнаш дIадалара процессал. Цхьабакъда, хIанале а ала йиш йолаш да социалистически къамий керттера белгалонаши овмалашн дIахойодача хана хувцаллар миштта хила тарлу.

Экономически вахара юкъарал — къаман лоархIамегIарча белгалонех цаI. Социализма хана цу белгалоно хавкьокх къаманна чуйоагIача ерригача доттагIал долча классийн социальни тIоаннйн овлантара экономически хьаштий юкъарал. ХIаьта из белгало гармонически цхьана тарлуш я социалистически общества кхыча башхалонца — цаI йола юкъара советски экономика йолаш хиларца. Коммунизма хана, вешта аьлча, классаш йоацача обществе, экономически вахара юкъарал коммунистически къамий беррнгача членийн хьашташ дизаш, цхьаккха доазув а доацаш цаIахдилара хьисапе дера.

Къаман территоре юкъарал социализма хане а интернациональни хьисапе дера. 15 советски союзни республиках хIвране чу бахача наьха состав хIанз фактически дукхача къамех латт, хIаьта республикай территорешка юкъера доазош доттагIлен дерригача советски халкъа территоре юкъаралех фактор хиларах тарра дукхагIа моральни лоархIамболаш хIама да. ХIара къаман белгало йолча территориальни юкъарала интернационализаци кхы а йизагIа хургья коммунизм хьалъь аьлча. СССР (е массеха мехка) коммунизм хьалъь аьлча, тIаккха — дунен халкъашта юкъера хьал дика хуле — общественни коммунистически самоуправлени хулаш хургья. Советски паччахьалкхе. Коммунистически къамий территориальни юкъаралла белгалон паччахьалкхен-политически характери шийн цхьан хана хиша лоархIамий боврга.

Метта юкъарал — къамий керттерча белгалонех эгтара чIоагIагIа яр. Из массанел тIехьагIа мара дIаллац. Социализма хьалхашке даим латташ йола доккхийча а кагийча а къамий меттаща вIашн дIаьхий дара процесс коммунизмага дьлча кхы а интенсивнегIа хургья. ДIахо совдаргда шиеша мотт хар. Хетаргахьа, общества хIара член шийн къаман мотт а къамашта юкъерча общене мотт бола эрсий мотт а хоаш хургва. Миччa бесса дале а, коммунизмага довлача хьалашка къамий метташка юсаргья къамий социалистически культура лоархIамегIча компонента функци.

Къаман овмала юкъарчах дийцача, социализма хьалашка а латташ я тайп-тайпара яраш вIашагIъара наькъаца из дIаьхий хилара процесс. Хьа а хул деба а деб цар культура къаман формах доахна дерригача къамий юкъера дола хIамаш. Культура къаман формаш доаш хувцалу, эргаюлаш тоалу, шоайла гаргайолх, къа мел дениари вахара кердача хьалашта дуxьала мел дари дIа а тоссаш ДегIайоагIа дерригача советски халкъий юкъара интернациональни культура.

Меттагара дIанйккхача къамин башхалонаш къаьстта чIоагIа я халкъа быта сфере, традицешка, обычешка. Коммунизм хьалъеш латтача хана дерригача къамий а хиле дIаотт хIара къаман дикагIа, прогрессивнегIа йола традицеш. Хьа а хул еба а еб керда общественни традицеш. Из процесс кхы а шерагIа дегIауахаргья коммунизмага дьнаначул тIехьагIа. Из ха тIакхоачаш, хетаргахьа, геттара дIаяргья тайп-тайпарча динашнеи суеверешкеи юваенна йола ерригa реакционни, архаически обычеши, обрядаши.

Баракъа, кхача, чуIа моттиг, квартире лелаю хIамаш санна йолча быта элементашта хIанзле а латташ я интернационализаци интенсивни процесс.

Ши-шийна карагIдаьнна эгтара толашагIа дараш вIаши теларца литература, музыка, театр, кино, живопись, скульптура, кхыдараш дегIаккулара процесс даим латташ я. ХIара къаман мел дола дикадар тIа-тIа чIоагIагIа дагIаух, шийна дIачуув вошал долча кхыча къамашта карагIдаьнна дика мел дар. «Духхьал иштта йол къамий барьераш йовзаш йоацача а беррнгача къахьегама каха гIулакх цхьатарра деш йолча а кердача, коммунистически культура лард» (Л. И. Брежнев Ленински наькъагIа т. 4, оагI. 59.).

Советски общество дIахо дегIаахара процессе доккхийча а кагийча а къамашта консолидаци хулаш хилар, йоккха йоацача этнически группашта царна естественни ассимиляци хулаш (вIашагIъэр) хилар бахьан долаш шоай цIераш а йолаш йола къамаш луш-луш кIезтлу.

СССР къулбаседен оагIорахье, масала, эвенкаши, эвенаши санна дола эIамита къамаш увш-увш якуташца дIаув, ассимиляци хул. Социалистически революци хилалехьа Дагестане вIашн юкъе моастагIаля цатешаш а болаш дола итташ кагий къамаш дар. Советски Iаьдал латтача шерашка хIарана хьадаьнвача моттигага, меттага, культурага, вахара хьалашка диллача тарга латт кагий къамаш, дIа а деттадуш укхаш хьахиннад аварски, лизгински, даргински, кумыкски социалистически къамаш.

Доккхийча а кагийча а къамий дегIаахара перспективаца, цар коммунистически кхоаненца юваенна я кердача исторически общность — советски халкъа кхоане.

Беседа дIаяьхьий АПН обозревателя Анатолий ДЮБИНА.

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача мебельно-хьув хIамаш еча производственни объединене шоллагIча филиала болхлоша йоккха мотало яьккхай. Ханал массеха ди хьалха дикка тIехкхоачашъяьй цар дерригача технико-экономически хьокхамий пхе бетта план. Планал совгIа цар арахийцай бIаьши эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Уж толамаш доахача йоккха дакъе лаьцад халкъа оша товараш арахецача участка болхлоша. Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба отделочницаш Лобанова Валентина, Феногенова Анна, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: отделочницаш В. Лобанова, А. Феногенова хьеш йолча продукцега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЭЛЕКТРОНИКА ЛОСТАМ ТЕЛ ...САМОЛЕТАШТА

Вай мехкарча тайп-тайпарча городашкарен дунен 85 паччахьалкхен 105 городерен юкъера лаьрхIача бIаьнега кхоачаш самолеташ тIаэц самолеташ лелара лостам телача хIалазарча электронни системаца юйчъячча московски аэродромаша деши буси. Из система хьалъб «ДАТА-СААБ» яхача шведски фирмай цхьайолча итальянски фирмашеи дакъа а лоацаш. Цо торо хулийт кхо Италии ши Швеции цхьана хьанийцача массел йолча йоккхача района тIагIолла лелача граждански авиаце самолеташа беча наькъа кулгалде.

Авиадиспетчерий экранаш тIа хьахьокх кхьа миллион квадратни километр йола аре. Система чIоагIа дика вIаштIехьаьккха я: экрана тIа самолета номер хьекха ца Iеш яа мел лакхе гIолла йода, мел сиха йода, довгор мел дисад а кхыйола параметраш а хьахьокх. Цо торо хулийт диспетчерга 5—10 минот хьалха хIара самолета хьал миштад ха а.

Ирина ГАРДЕНИНА. (АПН).

ДУКХАГIА ХИЛИЙТА АРАЦЕХА ПРОДУКЦИ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Кердача пятилетке денгара денга шоай къахьегамхьинар айдеш къахьегаш я производственни коллективаш. КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, республика индустре, юрта боахама, халкъа боахама кхыча доакъой къахьегамхоша къоеам лоаттабу общественни производства эффективность айяра, арахеца продукци дукхагIа хилийтара, цуй дикал лакхъяра.

Цу дакъе производственни мощностех биззагIа пайда ийбара, производствана технически прогресс ера, производствон къахьегаш вIашгIехьбаккхар эрга а доаккхаш тоадара, йовеш йола бийдал, доагор, электроэнерги, кхыйола материальни ресурсаш зехьа йоаш йола балха ха кIезигъяра тIаерзаяь йола мероприятеш кийча а я, чакхйоахаш я заводашка, фабрикашка, гIишлош еча колхозашка, совхозашка. Цу лостамагIа хIара производственни коллективе йиш дар нIезига дац, цох хьахулаш дар а дика да. Из иштта хилар къаьгга хьахьокх цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера пхе бетта дахьача къахьегама толамий итогаша. Республика бIарча промышленность хьанийцача продукци маьхала яккхара 1981 шера пхе бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй, цу дакъе союзни доалахьарча предприятеша 100,6 процента республиканский доалахьарчар 103,9 процента.

Республика ерригa промышленность хьанийцача задание совгIа маьхала яьккхай 8,4 миллион сома маьха тайп-тайпара продукци.

Республикерча мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхад 11 эзар тонн мехкдаьттех 11 миллион кубически метр газ. Электроэнерги яккхара, мехкдаьтта продукташ, мехкдаьттахьнес продукци арахецара, машинаш, оборудовани, етта кирпичаш, чIир, тIехьнахьа дукхаду пазата бараькъаш хьадара, кхачан промышленноста дукха продукташ арахецара пхе бетта план а толаме кхоачашъяьй.

Культурно-бытовой гIулаккашта оша товараш арахецаре пхе бетта план 103 процент кхоачаш а я, 1980 шера укх хана арахийцарел 8 процент дукхагIа арахийцад уж. Гуш махиллара темпаш хила.

Производственни коллективаша къаьстта чIоагIа ииз тIабахийтаб арахеца продукци дукхагIа хилийтара. Республика индустре къахьегамхоша дика кхетадеш да планал совгIа арахийца хIара тонн мехкдаьтта, кубически метр газ, киловатт-сахьат электроэнерги, йеданел совгIа арахийца хIара машина, эзар етта кирпичаш, кога гIирса пар, швейни изделеш, маьха колбасни шурийн продукташ бокха лоархIамболаш хилар мехка Iалаьмате чIоагIа эшаш йола продукци дукхагIа хилийтара дола халкъбоахама декхараш толаме кхоачашдаре. Цу лостамагIа болх а беш йоккха опыт йолеи яхье хьалха латтеи коллективаш кIезига яц республике, цар дIаяхача иттлагIча пятилетке арахеца продукци дукхагIа хилийтар, беттагара беттага шоаш хьаю продукци дукхагIа хулийташ къахьегаш я уж цхьайтталагIа пятилетки йоалача дика а.

ХIаьта арахеца продукци цар дукхагIа хулийт производственни мощносташ шер а па еш е кердадараш болх бе а ца йолайолийташ. 1981 шера дIабахача пхе бетта соахка цу юкъа арахийцачул дукхагIа продукци хьалай «Красный молот» заводе — 5 процент, радиотехнически заводе — 13 процент, швейни производственни объединене — 5 процент, Грозненски ремонтно-механически заводе — 14 процент, уж санна дола масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

1981 шера пхе бетта дьча итогех соахка цу юкъа арахийцачул дукхагIа продукци арахийцай республикерча бIаь совгIа йолча предприяте. Цар массане а керттерча дакъе из хьалилийтад керда производственни мощносташ болх бе а ца йолайолийташ.

Радиотехнически завода коллективо пхе бетта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 3 эзар радиоприемника, «Красный молот» заводa коллективо тIехкхоачашъяьй мехкдаьтта аппаратура, фонтанни арматура арахецара паччахьалкхен план. Дикна дукхагIа продукци арахийцар шурий промышленноста предприятеша а.

Советски наха шоай къахьегамца хьанкелача производственни потенциалах дикагIа пайда ийбар лоархIамегIарча декхарех цаI да.

ИттлагIча пятилетка шерашка республике керда хьалйир 30 промышленни предприятия производствои.

Цхьабакъда, тайп-тайпара бахьанаш нийсдаларах керда производстваш хIанз а тIехьа биззача низаца болх беш яц.

Дукхача хана дика боагIача боарамагIа болх беш яц цементии заводера, трикотажни кога гIирс бечен фабрикашкара, кирпичаш ечa заводашкара, кхы цхьайолча предприятешкара производственни мощносташ. Из бахьан долаш паччахьалкхена дIа ца луш йисай миллионаш соммий маьха продукци.

Кара а ерзаяь производственни мощностех пайда ийбар предприяте балха экономически эффективноста керттерча хьоккамех цаI ба. Паччахьалкхено тешам а беина дIалу коллективага йоккхий керттера фондаш, цар дукхагIа пайда лулга дIадеха болъо а я цун. Керттерча фондах аца мабеззара пайда ца эцаш дукха моттигаш нийслу, цунца дувзадени фондашa хьалуш дар доагIачул кIезигагIа хул. Республика бIарча промышленность хьанийцача промышленни производства боарам соахка укх хана хиннчачунца нийсбича 0,8 процент кIезигбеннаб. Из ца хилийта йиш йолаш а дар. Шин предприяте: цементии заводеи «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводеи коллективаша пхе бетта план кхоачашъяннар. паччахьалкхена дIа ца луш йисай 1,2 миллион сома маьха продукци. Цул совгIа, цхьаккха тайпа оттаде бахьан а доацаш (мехкдаьтта доахача, чакхдоахача, газови промышленноста предприятешкара дIаиккхача), республикерча 20 совгIа йолча предприяте кIеззгъйлийтай арахецаш йола продукци.

Нагахьа санна производственни коллективаша уж кхоачамбоацараш дIадаьхача шера укх хана арахецаш хиннача продукце боарамга кхаьча ца Iеш, кхы а дукхагIа продукци арахеца йиш йолаш яр. Промышленни предприятей коллективаша промышленни производства боарам лохбар санна дола гIуланхаш ла мегаргдолаш дац.

1981 шера дIабахача пхе бетта арахийцача продукце боарам соахка цу юкъа арахийцачул 4 процент лохбеннаб Нохч-ГIалгIай карьероуправлене, Грозненски кога гIирс беча фабрике — 8 процент, йий доаккхача заводе — 6 процент, Ермоловски леспромхозе Веденски мехлесхозеи ялх-ялх процент, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей заводе — 22 процент, «Ачалуки» яха минеральни хий деча заводе — 30 процент.

Уж санна доле гIуланкхаш ца нийсдалийтара оарцагIбовла беза предприятей кулгалхой, специалисташ, лакхе латта организацеш. Цу а кхыча а производственни коллективашка цхьаккха тайпа хувцадена хIама дац, шоаш хинна производственни мощносташ йолаш я, кIезигбеннабац къахьегаш бараш а.

Доацца аьлча, арахеца продукци дукхагIа хилийтара тIалатташ бола бехктокхам мелбелийтаб цу коллективашка, йсала пайда ийбу машинех, оборудованех, болхлой къахьегамах, мела лел производствои къахьегами вIаштIехьбаккхара дешаш къестаделга, дIадехац балха хIа нийслуш дола кхоачамбоацараш, йсала лел технически прогресс елга.

ХIанз а тIехьа кIезига моттигаш нийслац цхьайолча предприятей кулгалхой лохагIа йола планаш оттайта гIерташ, арахеца продукци дукхагIа хилийтара де дезараш а ца деш. Массанена хоаш да план занон хилар, из кхоачашъянза яргIоапилга — из хIаране кхоачашде дезар да. хIаьта кхы цIеззнгагIа йоаккхо е йиш йолаш гIулакх дац арахеца продукци дукхагIа хулийтилгеи цун дикал лакхъелгеи.

Продукци маьхала яккхаре пхе бетта план Грозненски кога гIирс беча фабрика коллективо 100,3 процент кхоачашъяьй, хIаьта а дIадахача шера укх хана хиннечул кIезигагIа арахийцай цо 8 процент продукци, цу дакъе тегаш бола кога гIирс 11 процент кIезигагIа а болаш.

Йий доаккхача завода коллективо продукци маьхала яккхара пхе бетта программа 107 процент кхоачашъяьй, хIаьта ерригa арахецача продукце боарам соахка укх хана хиннчачул 6 проценте йий делга 5 процента лохбаьб.

Халахете а, уж санна йола предприятеш кхы дукха хьоахке йиш йолаш я. Паччахьалкхен юкъарча декхараша дIадехараш хьакхадац из гIулакх. Кулгалхоша, специалисташа оарцагIа яхац коллективаш арахеца продукци дукхагIа хилийтарен цун дикал лакхъяран. КПСС XXVI съезда хьалхаца оттадаь декхараш толаме кхоачашдара.

Арахеца продукци дукхагIа хилийтара встречни планаш тIаийцача коллективай болам мамбтта чIоагIа хьалдаца безарех ба.

1981 шера встречни план тIаийцай ацетонови завода коллективо арахеца продукци оттаьчи программагIа лаьрхIачул 400 эзар сома маьха дукхагIа хилийта, «Промавтоматика» НПО опытни завода коллективо— 100 эзар сома маьха дукхагIа хилийта. Гуш махиллара цифраш кIеззга яц. ИоагIачул дукхагIа продукци арахецара йола встречни планаш тIаацара кхоачамаш торонаш йолаш я дукхача коллективай.

ДеззъалагIча шерашка керттерча декхарех да производственни фондаша луш боле пайда бокхагIа а хулийташ, цув ларда тIа арахеца продукци дукхагIа хулийтилга. Къахьегама коллективаша тIаэцача социалистически декхараш тIа керттердар а хиша дIаотта дезаш да из.

«ЦхьайтталагIча пятилетка заданеш толаме кхоачаши тIехкхоачаши яра хьакъехьарча Ерригсоюзни социалистически яхьах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамо министерствашта, ведомствашта, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органашта, боахамий кулгалхошта хьалхашка оттадаь декхараш да производственни мощностех дикагIа пайда ийбара, арахеца продукци дукхагIа хилийтара йола инициативаш массагга чIоагIа хьаллоацилга.

ХIара предприяте кийча а яь чакхъяьккха езаш я цу гIулакха тIаерзаь хьадда йола программа, цар ларде встречни планаш а лувцаш.

Из лоархIаме йош даим дага лоаттаде дезаш да хIара производственни коллективе, управлене, хIара участие.

Капитальни гIишлош яра план толаме кхоачашъяра хьинар кхо ца деш къахьегаш я укх шера республикере подрядни гIишлош яра организацей коллективаш. Царех дукхачар кхоачашъяьй укх шера пхе бетта товарни гIишлош продукце боарама план.

1981 шера дIабахача пхе бетта хьалдаь а даьккха эксплуатаце дIаденнад Грозненера Шолжах тиала тIий, нака чубехара дола цIенош, кхыйола объекташ.

ГIишлош сихагIа хьалъяьхаре, гIишлош балхий дикаьлакхъяре даьнъерча балхаш тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахара дерриге шоай низаш тIадерзадьад гIишлонхоша.

Хьахиннаб июнь бутт. 1981 шера хьалхара ах шу чакхдоалаш латт. укх юкейисача хана ах шера планаши тIаийца социалистически декхарешеи толаме кхоачаши тIехкхоачаши дара хьинар кхо ца деш къахьега деза производственни коллективаша.

ВАЙ ВАХАРА ХЬИСАП

САГ ПЕНСЕ ВАХАВ...

Бокъонца лаьрхIача, малагIча доазоа тIехваьлча ларх'а веза саг къаьна? Медицина дас Гиппократа дуккха бIаьшерешаш хьалха иштта къоастадаьд из: къоанал тIакхоач нийсса 42 шу даьлча, геттара къалу 63 шу даьлча.

Дот хьоасташ йоаца перспектива я, иштта дешй из? Ираза, вай замен демографаш хьаллоацаш бац къаьнарча заман хьекъалчанна хийттараш: дуне а, цунца цхьанна саг а, динамичнегIа хиннав, къоанала доазонаш шерденнад.

Мел? Пенсе водача хана къачча ца?

СССР пенсе ваха бокъо кхоач маIача сагага 60 шу хIаьта кхалсагага — 55. Цхьайолча категорех болча балхахошта уж ханаш кхы а чухьнахьа яьхай пхе шера а кхы дукхагIа а. Вешта аьлча, общества лерхI, уж ханаш тIакхьачча шийн къахьегама декхар морально кхоачаш дий воал саг, вай оалача бесса шийна йоагIаш йола салаIара бокъо а йоаккхаш.

Амма цунна раьза бац эгтара хьалха пенсионераш шоаш. Аз хеттараш даьча Бакурча къоанала пенсе вахача бIаь пенсионерах духьал пхиъ мара вацар салоIаш ваьгIа дага волаш, вожаш чIоагIа безам болаш бар болх бе.

Бе болх боапаш бола нах боацача вай мехка, вешта, бокъонца дефицит йолаш хIама а мадий болх бузурбола нах, цудухьа паччахьалкхено раьза а йолаш пайда ийбу цу резервах. Пенсионерий йиш я ювахта а дега къоабалдарга а хьежа гIулакх харжа; болх беш, ялани йбденнце а, пенсе бокъо а йовц цар. Цу дерригне а укх цIено лоралра служба эффективни хиларо а дIаьхдеьд наьха хьинаре творчески вахар, хIаьта болх беш болча пенсионераша шоаш а пайда бу обществала, хIаьта шоаш къа ца луш санна а хеталу.

Цу хьакъехьара масал да Азербайджанера сона вовзаш вола ши саг. Ал хийрча бац уж. Духхьал бе-беча шерашка цхьаша долча журналистски наькъашка гIолла лелаш ветеранаш, хIаьта тахан аз дехар даьд царга укх къамаьла гIо де сона аьлла...

ДАГЕСТАНЛЫ ЛУИЗАН ТЕНИКАШ

Массеха шу хьалха боамби чуэцача хана республика Агдашски районерча боахамашка хилар со. Мотнгерча цхьан председатела цIагIа Iеш вар.

Сар-сарахьа со ваьхача флигелеке йоагIар цIендаь итт шу даьнна йиIиг: цо саьердамеча хабарашца самукъадоаккхар са е йоллачахьа ягIар аз машина тIа пIелташ миштта детт а хьежаш. Массаза а теник хулар бе йоалаш — бIегIингах, аьшка саьргах, вIаьдача аьшках даь тиша а бIеха а лоавзорг.

— Теникаш дукха я Гюльнара, — кхетавир со цун гIулакхах дас. — амма цо из мара бе йоллац — цу цIагIа яьча теника 40 шу ва. Гитлеровски Германеца тIом лаьттача шерашка дай-воаной фронте байнача бераашта вIашагIделлар районе берий цIа. Цу чу хиннай са сесаг а. Ловзоргаш меттел дукха кхыдола хIамаш а хар доацаш. Цу духьа берий цIен директор ше йоллаелар ловзаргаш хьае. Цу кхалсага цIи яр Луиза-ханум, тайпан цIи, хетаргахьа Гаджиева... Уж бераш моцагIе а кхийнад, амма Луиза-ханума теникаш хIанз а тIехьа йолаш я Агдате бахача наьха цIеношка. Царех цхьан теникх ловзаш хьалхийнай са сесаг а, хIаьта хIана цунах ловзаш кхувш латт йоI а. Цхьаккха а лоавзорг яц цул хозагIа дикагIа цунна хеташ...

Аз лаьрхIар фуннагIаь а Луиза Гаджиева хьалаха. Агдаше бахача наха из йиццъенна ца хиларах цунна дувца. ХIаьта хIанз къамаьл деш я лохача дегIара. нIайбенна корта а дог хьоасташ елакъажар а долаш йола — хрестоматеш тIа нийслуча берий кхетамчий суртехьара кхалсаг. Цо дувц:

— ТIом сецачул тIехьагIа маьре яхар со, хIанз са тайпан цIи я Дагестанлы. Баку яьхар, кхо йоI кхеьй. Болх баьб берий беша. хIаьта, ала йиш йолаш да. дишлуш дола гIа цу хана каралаьна хинна гIулакх. Цхьабакъда, итт шу хьалха, пенсе яхача, юхайолаенна со теникаш е...

Дагестанлы Луизай цIагIара коллекци цIи хезача лондонски боалоза фигурай музейна кIезиг-дукха тарлесташ я, амма Луиза-ханума теникаш бокъонца дунен тIа баьхача исторически наьха сурге хинна па Iеш, малхбоалехьарча фольклора, хьалхарча а хIанзарча ханарча а азербайджански литература персонажий сибате а я. Теникаша лу азербайджански костюм, быт, халкъа традицеш дегIаахара исторех йола нийса информаци, хьахьокх халкъа, юмор, цун гIайгIа, оптимизм. дега дикал. Цун балхашка хьежаш лелаш, кхет хьо, хьайна нийсъеннар наггахьа мара ца хулаш йола йоккха талант хиларах. Амма Дагестанлы Луиза хIанз бу болх цу «гIема ханарча» теникашкара дIаболабеннабий-теш?

— Толчок цар еннай, дIа-м царгара болабеннабец. — яоп лу цо, — хIана аьлча, 40 шу хьалха цу ремесла хьакъехьара цхьаккха знанеш яцар са, аллха цхьа интуици даькъазача, лиззалца дар хIама доацаш хиннача берий сеннагIчунца дарккха а самукъадаккха чIоагIа безам хилари мара... Теникашта бокъонца уйла тIаяхаяц са пенсе яхачул тIехьагIа мара. Теникий гоазанч-м духхьал этнографя исторнки хинна Iац. Из ва скульптор а, модельер а, художник а. Са балха пех соах цхьаннех латташ хилар бахьан долаш са Iомаяла йийзар хIамаш тега, пазата хIамаш тьае, формовщика, отливщика, кхыметтел металлурга а балхаш де Iомаяла. Хала да. амма боккха сакъердам ба...

ДIахо дувц цо:

— Дукха ха йоацаш бокъонца йола творчески азарт тIаенаяр сона. Азербайджана культура Министерства хийхар согара XII—XV бIаьшерашка хинна азербайджански костюмаш а тIаюнхаш йола массеха теник е аьнна. МунIарая де лезаш я со. тхоай исторе духхьал цу этапах йола знанеш сай кIезига хилара. Кулгаш шоай материалашта тIакхуаддашетьа, со юхагIертар — дешар литература, хьеж архивашка. Из-м боккха сакъердам ябай! Сайх юха студентка хилча санна хет сона...

УЛУХАНОВ БАГАДДИНА «БАЬЦЦАРА АПТЕКА»

Из цIи йолча саго кулг а яздаь яр тиъе шу хьалха бакински цхьан газета тIа аьнна хинна са теркам тIаэза статья. ГIулакх геттара дика довза а довзаш дувцар автора Азербайджана дарбан флорах.

Улуханов вовза безам хилар са... Сайна гургвар эIамага саг ва мотташ вар со. Дебютант хинвар отставке вола 50 шу даьнна эпсар, зезале да, кхыметтел дедушка а.

Цу хана дена Улуханов зувш, даим цецвул со цу сага хьинарах, кIаьд ца луш болх бе цун низ кхачарах. ДIадахача (пенсе вол'а) ткъаь шера сага новкъостал доаллаш чакхъьаккхай цо фармакогнозе, ботаника, латински метта институтски курс, тахна а техка дIаялзъяьй ерригa Азербайджана дарбан флора, хьаяй цу флора уникальни гербарий. юхкера а, дукхача экспедицеех хьахиннарех латт «Азербайджана молхай баьцовгIаш» яхача цун кандидатски диссертаце, фитотерапех болча цун лоархIамеча тохкама кIийле.

«Со цхьанне а шенвоаккхаргвац, химически дарбан средствай метта миччa хана этта а молхай баьцовгIаш халкъа медицински средстваш дIаоттаргхиларах. Са оптимизма кIийле я, дукхача шерашка дарбан флора йовзаш, цун торонаш со даим лецвоахаш хилар. Аллха цхьа масал. Вай температура лакхъеннай, сихденнад вай цивилизовании асперина таблетка дIакхалла. хIаьта из башха дика мичай дега. гага, вешта аьлча. медикаша яхача тайпара, цхьан лазара дарба деш. «Кхы лазар хьоаду». ХIаьта хьеха зиза «патриархальни» настой дукха эффективнегIа а я. цхьаккха лазар а хьоадац».

Из я Азербайджана молхай баьцовгIай экспозици. бокъонца лаьрхIача Iилмахочун гербарий чувоагIаш хиннача «Iалам лорадар» яхача бакински выставке Улуханова йийшача лекие отрывок.

Цо дийшар сона, дарбан баьцаш зе ше бера хана волавенна хиларах. Азербайджана флора Iалаьмате дика йовзаш хиннача даь-дас йIаьхъеннача цневашей цо верзавича гIоне.

— ДоттагIаша дукхазза а яьлад согa молхан флора Iомае волавала веза хьо, амма айса цу хана бец хинна болх сайна хьаштдолаш хиларагIа са ха яцар сайна хозденнар мара а лаьца дIаволавала. Дарбан баьцаш ювцаш наха хьалхашка выступленеш е волавелар, аллха отставке ваьхачул тIехьагIа, сай вахар даьсса долаш санна хета ваьлча...

— Бокъонца духьала возлаш ва хьо химически дарбан препараташта? — хаьттар аз цкъа Улухановга.

— Духхьал сай цунна йола ортодоксальни оппонент хилча. Вешта-м со Iилма а Iалам а хьакъалагIа цхьана тарде деза аьнна хеташ ва. Лазар геттара сихдениача хана, масала, антибиотикашце дарба де деза, амма хронически формашта дикагIа дарба ду баьцаша, цар, масала, аллерги хьоаиц.

Цунна загадоаллар да республике дарбан флоре культурни плантацеш хьалр.

— Советски Союзе долаш да цу тайпара бовхамаш. амма ткхенига, Азербайджане, хIанз укх сахьате дац. Молхай баьцовгIаш тIа-тIа цукхагIа эIайовзаш латт, хIаьта вай йиш яц вовшта эшараш Iалазе торонел тIехдаргдола гIулакх оттийта.

Валерий ГРИГОРЬЕВ, АПН корреспондент.

Кхоана—мелиоратора Ди

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Радуга» орошенеиа механизаци яра йола Ерригсоюзни lилма -производственни объединени — хиш дехкача лаьтташта йола прогрессивни технологии технически средстваш кийчъеш йола вертера организаци я.

Тlехьарча хана хьаьйй лакха овсарле йола догlа делхара хьисапе хий детташ йола автоматизированни машинаш, кийчъяьй хий деттера механизации автоматизации яра йола технически средстваш. Царех цаl я йийлача оросителa чура хий хьа а йiдеш догlа делхаш санна хий детташ йола фронтальни хьисапе лелаш йола «Кубань» яха электрически машина. 2,5—3-зза овсарегlа хий тох цо хlанэ йолаш йолча техникаца нийсдича.

lилмахой дlахо балхаш деш ба шерра кхаш чулоацаш хий детташ йола фронтальни машинаш хьае гlерташ. Уж я «Она» яха позиционни тайпара болх бу машина, «Каравелла», «Радуга» яха леллаше а хий детта машинаш, кхы дукха ераш.

lилмеи техникеи догlайоалара пачхьалкхен планагlа «Фрегати» «Волжанке» яха шерра кхаш чулоацаш догlа делхаш санна хий детта машинаш хинна ца lеш, боахамашка болх беш я импульсни капельни хьисапе хий детта системаш, мукх юьаргйоацаш цинк тlадаьккха йола дитаьача болата турбаш, къайлача оросительни системашта лаьрхlа чухьаьхьара металлически а йолаш электросварни бетонни болата турбаш, запорни регулировани еш йолчен арматуре комплекс, хий тохача хана минеральни удобренеш еттара йола технологически оборудовани.

СУРТА ТlА: испытательни полигоне болх байта хийчъеш латт хий деттара йола автоматизированни шланговни устройство.

Н. АКИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

МЕЛИОРАЦЕ ЛОАРХlАМ ЛАКХБЕННАБ

Юртбоахача производство дегlайоалара боккхача лоархlаме хийттад В. И. Ленина лаьтташка хий диллар, из хlама айхха дувзаш хинна аграрни деша йолча парте политикаца. 1921 шера апрель бетта новкъосташка Азербайджана, Гlурзе, Армене, Дагестана, Горски республика коммунисташка дахьийтача письмо тlа Владимир Ильича яздаьд «...массадолча хlамал дукхагlа эшаш да, массадолча хlамал дикагlа юхахьаергъя край, из юхадиргъергья, дlадахар сеца дlадоаккхаргда, социализмага доллилга чlоагlдергда лаьтташка хиш дехнаро».

Кховчашхинна В. И. Ленина хийттараши цо лийрхlараши. Эггара лоархlамеча пачхьалкхен масштабе латтача халкъбоахама декхара хьисапе леладу хlанз вай мехка мелиораце гlулакх. Парте программин дагалеттар — коммунизма материально-технически база хьаяр кхоачашдара тlадерзадаьча керттерча гlулакхий мутlаре да из хlама хlинз.

Нагахьа санна вай республикаx дийцача, духхьал Советски lаьдал а этта, хинбоахама объекташ хьалъяра гlулакх пачхьалкхено ший бе деллача мара, бокъонца лакхбеннабац мелиораце лоархlам.

1924 шера 22 июле торжественни хьадийллад Атаги - Гойтински канал — Нохчийчен эггара хьалхара лоаман ирригационни гlирс.

Йоккхагlа йола ирригационни гlишло хиннай 1939 шери болх бе йолаенна Алхан-Чурт оалаш хинна оросительно - обводнительни система. 150 километр хинна ца lеш дlаьха Алхан - Чуртски канал диллад човлханеча рельефни хьалашка дуккха шоай тайпара гидротехнически гlирсаш хьал а деш. Цо Тирка чура хий делар Алхан-Чуртски аргlена, цу бертий а увгlаш иллача эри аренах зиза теха тоаенна беш санна беркате юртбоахама район а еш. Цу канала чура хих пайда а ийбеш, эри иллача арара ялатий, баьцадаарий, кхыча культурай лакха хьувкъам чуххухь хьайбаш дебаду колхозашеи совхозашеи.

1955—1970 шерашка хьалъяь республике эггара йоккхагlа йола 35 эзар гектар гарггача майдана орошени е а 410 эзар гектара тlа хий тlадахийта а лаьрхlа йола Наурско - Шелковской система. Вай республика къулбаседехьарча даьнъ тlарча даьсса даьдача лаьтташта орошени ярои хий дилларои йиш хилийтаро жаи доаками шига дуккха дуккагlа кхаба, чудахьа ялати комсаши алсамъяха.

Лаьтташна хий диллара дукха средстваш а ха дlаяхийта еза, хlаьта гlулакх чакхдаьнна даьлча из ди йокъалцарча къовсама эггара тешамегlа дола герз.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьххехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева инициативагlа, lалашьате бокхха политически лоьрхlамболаш дош хиларах тарра, 1966 шера парте ЦК Пленуме дийцар мелиорацех дола дош. КПСС ЦК Пленумо ерригача партена а ерригача пачхьалкхена а эггара лоархlамегlча декхарашта нийсса оттайир мелиораци, орошени дегlаахара керда этап хьа а еллаш. КПСС ЦК майски Пленум хиначул тlехьарlарча 1966—1980 шерашка мелиорацега вай республике дlадахийтад 240 миллион совгlа сом. Дерригa тlаьхийтта хий дехка лаьтта 49 эзар гектар да, хьалдаьд доккхий хинбоахама гlирсаши оросительчи системаши.

Тирка йистошнарча шаьрача моттиге 1975 шера хьалъяь яьнийй Надтеречни хий дехка - оросительни система. Укхаза йиш я 15 эзар гектар долча дlадийнар хулаш долча лаьттана орошени е.

Доккхий ирригационни балхаш даьд Гудермесски районе. Шолжа тlа хьалъяьй гидроузел, чакхдаьхад Гудермесски дуга системана реконструкци яра балхаш, юкъезаад керда хий дехка лаьтташ. Иа бахьан долаш хиш дехка лаьтташ 16 эзар гектарега ихьачад, цхьа 9.6 эзар гектар лаьтта дуга дlалаьцад.

Цо торо хилийтай пайда эца йиш а йоацаш даьдача ушал йолча лаьттаех юртбоахама культураш кхевр пайда эца.

Хьалъяь йоалаш латт 27 миллион сом а дахийта еш йола Ассински хий дехка система, 12 миллион сов дlадахийта лаьрхlа йола Аксайски хий дехка система, дlадоладеннад 18 миллион сом дlагlоргдола Сулу - Чубутлински система хьалъяра балхаш.

Дикка чlоагlъеннай хинбоахама организацей база. «Чеченингушводстрой» яхача гlишлош яра управлене 1966 шера кховачашдаь гlишлон - монтажни балхаш 7,3 миллион сома маьха дар. хlаьта 1981 шера де дезараш — 20 миллион сома маьха.

Болх бе йолаеннай lалаьмате йоккхий мелиорацена лаьрхlа йола гlишлош яра индустре объекташ. Из я гlишлош еча материалийн гlишлош яра индустрен Аргунски комбинат, рудни йоаца материалаш йоахен чакхйовхен Карабулакски карьер. Уж я хьалъеш йола хинбоахама объекташ сборни аьшкабетонаца, гlомарца, жагlаца lалашъе езараш.

Лаьтташта мелиораци яра чакхдовхача гlулакхаша йиш хилийтай хий дехкача лаьттай майда 145 эзар гектарага кхоачае, хьувкъам алсамбаккха, чудахьа ялат, баьцадаараш, комсаш, дуга, доакъара культураш совъяха. Вай де дезар да хий дехкача лаьттан хlара гектара тlара 35 центнер ялат, 250 центнер баьцадаараш, 60 центнер дукхахча шерашка тlаювла баьцаш, 40 центнер дуга чудахьилга lалашдар.

Вай мехкара беррига къахьегамхой а санна, хий дехка лаьтташ дикагlа хургдолаш тоадаран кердадараш оборота чуозаран тlадерзадаь балхаш чакхдаха дезача кердача пятилетка чу баьниаб республика мелиоратораш. 1981—1985 шерашка боахама оборота чудоаладергда 14 эзар гектар керда хий дехка лаьтташ, 18 эзар гектар йолча майдана реконструкции капитальни планировкен ергъя.

Лаьтташта мелиораци яра балхаш дукха хlама ца эшшаш республика ерригача районашка дергда. цу гlулакха 25 миллион гаргга сом хьа а хецаш.

Мелиораце системе болх беш эзараш гаргга нах ба хlана республике.

Хий дехка сеть кийчъечев ханал хьалхагlа хий дlахеца чей дикка хlамаш кьаргlдийнад начальник З. Т. Никишина йолча хий дехкача системай Наурски управлене коллективана, М. Е. Гридин начальник волча Наурски ПМК коллективана. Дика даьд балхаш Шелковской хин управленеи хий дехкача системай Гудермесски управленен коллективаша.

1981 шера хьалхарча квартале РСФСР минводхоза водохозяйственни предприятейн организацейн коллективашта юкъе яьржа хинача Ерригроссийски социалистически яхьа итогех «Чечениигушводстрой» управлене № 1 йолча механизированни колоннана хьожаяьй шоллагlа йола ахчан преми. № 4 йолча дlа - юха лелача механизировании колоннана — кхоалагlа йола ахчан преми. Белгалбаьккхаб № 6 йолча ПМК коллектива дика болх.

Нохч - Гlалгlайчен хин боахам тоабеча дукха ба производстве хьалхалаттараш. Царна юкъе ва Шелковской хин управлене бульдозерист Шахтиев Дана, Грозненски ПМК экскаваторщик И. А. Матвеев, хий дехкача система Гудермесски управлене хин регулировщик Ибрагимов Айсолта, хий дехкача система Наурски управлене шофер В. С. Югас. ПМК-2 стоищикий бригадир Сайдулаева lайна, ПМК-5 плотник Даудов Решид, ПМК-3 экскаваторщик В. П. Блужин, дукха кхыбараш.

Б. ГЕРАСИМЕНКО,
мелиорацеи хин боахамеи министра заместитель.

БАЬЦАДААРАШИ СОМИ—ДУКХАГlА

«Консервплодоовощ» яхача объединене чубоагlаш бола сома - баьцадаарий боахам ба Грозненски районера «Пригородный» совхоз. Цун производства керттера доакъош — соми баьцадаараши. Дlайохийтача юртбоахама продукцена юкъе 96 процент лоац цар.

Совхозе да 600 гектар оаха лаьттех 500 гектар бешамаши. Оахача лаьттах 70 процент баьцадаарана дlалоац.

Совхоза керттера декхар да соми баьцадаараша далар. Из декхар кхоачашдара тlабахийта ба совхоза администраце, керттерча специалистий, партийни профсоюзни организацей, ерригача коллектива низ. Цудухьа тlеххьарча хана цхьадола толамаш даьхад боахамо.

«Пятилетка — диъ шера», «Хlара кхайна — дикала Знак» яхаш девизаш а йолаш яьржача социалистически яхье инициатор хиннай совхоза коллектив 10-ча пятилетке.

Лаьтта леладера лакха культура йола боахам ба совхоз. 1976, 1977, 1978, 1980 шерашка хьалхара моттиг хьежаяьй совхоза. 1979 шера лаьтта леладара культурага хьажара итогех Грозненски района боахамашта юкъе — шоллагlа моттиг.

«Пятилетка — диъ шера» яхача девизагlа болх а беш, 1979 шера 1 ноябре кхоачашйир совхоза коллективо пачхьалкхенга сом, баьцадаараш, дулх, шура йоккхера пхе шера план.

Соми баьцадаараши кхедара даькъера шоай пхе шера планаш кхоачашъяьй коммунист Ленина ордена кавалер К. К. Голуб керте латтача № 1 йолча, лакха къахьегама толамаш дахарагlа пятилетке шинъ Къахьегама Цlеча Байракха орден еннача коммуниста Т. С. Гулаеваc кулгалдеча № 5 йолча, 1980 шера баьча балха итогех «Знак почета» яха орден енна йола коммунист В. Я. Несерхоев керте латтача № 4 йолча, А. Т. Башашова кулгалдеча № 8 йолча бригадаш.

Къаьстта дика къахьийгад пхе шера йола заданеш кхаь шера кхоачашъяьча механизатораша А. Б. Билалова, Б. Ж. Алхазова, А. Сайдаева. 58 саго кхоачашъяьй шоай пхе шера заданеш диъ шера. Царна юкъе а къаьстта дика болх баьб № 1 йолча бригадерча Сидорова Маряяси Цацаева Совдатеи, № 2 йолча бригадерча Якушинская Марьяси Кадырова Балеи. № 3 йолча бригадерча Абдурахманова Шулеи, Галина Афанасеи, № 4 йолча бригадерча Ютай Елемаси Бешаева Зулайси, пхелагlча бригадерча Юсупова Маржанеи Цуханова Лизиси.

Кагирхой хьехамча 46 ва совхозе. Дукха балхаш ду цар кагирхоита къахьегамцаре гlулакхаш коммунистически хургдолаш кхетам балара, гlо ду царна баьцадаараш кхедерий, бешаман лелаерий, кхашка а бешамашна а хий дехкарий, тракторнстий профессеш lомаяра а царех бакъонца бола говзанчаш бера а. Кагирхой хьехамчашта юкъе дикагlа барех лоархlаш ба бригадир Т. С. Гулаева, механизатор Гулаев Дауд, тракторни бригада бригадир Х. Я. Несерхоев.

Къахьегама толамаш дахарагlа иттлагlча пятилетке массехказа совгlаташ тайнилад совхоза. 1978 шера елар совхоза коллективана РСФСР кхачан промышленноста Министерствин кхачан промышленноста балхахой профсоюза Централни комитетен карара кара тела Цlе байракх, хlаьта халкъа боахама Карагlдаьннарий Выставка доакъашхо а хилар.

1979 шера питалетка 4 шера кхоачашъярагlа КПСС Нохч - Гlалгlай обкома Сийлен грамота елар совхоза, хlаьта социалистически яхьа итогех хьалхара моттиг а хьийнаеш, СССР кхачан промышленноста Министерствин профсоюза ЦК-ан Цlе байракх а елар.

Совхоза коллектива политически а къахьегама а хьинар чlоагlа лакхдир Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда решенеша. СССР коммунистий форума деташ кийдаь бола совхоза къахьегамхой цlаьхха я хилар «Пятилетка — 4 шера» яхача болама инициатораш.

Совхоза коллективо лаьрхlад цхьайтталагlча пятилетка плана 33800 тонн йолча 40900 тонн баьцадаараш кхеде, аланагlа лаьрхlар 18825 тонн болча, 22775 тонн сом чуба. Тlайна социалистически декхараш кхоачашдара боахама резервашка хьежад тхо, белгалдаьхад тlаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдара пхе шера чакхдаха деза гlулакхаш.

Чlоагlа терлам тlабохийт совхозо къахьегам вlаштlехьбаккхйрам аланеш нийсдарех. Къахьегам вlаштlехьбаккхара дикагlа йола форма лерхl оаха къахьегамах аккордно - премиальни системагlа мах телар. Къахьегамах мах балара аккордно - премиальни системо стимулировани ю бригада беррьгача членашц чуяхьа продукци дукхагlа а дикагlа а хилийтара.

Хьувкъам лакхбара лоаттабеча къовсама боккхача лоархlаме лерхl боахаме дlаьнча хlамай дикагlа дола тайнаш херьаярк дlадувш дола фу дика хилари. Теркам тlа ца бохийташ дитац оаха минеральни удобренех, ядохимикатех, гербицидех эффективно пайда эцара, баьцовгlаш царна зенйи деча садоаххача хlамаех ларарех лоралра деташ а. Баьцовгlаш лораяра хьаьй юкъарчал доацаш керттерча агронома кулгалдеш йола механизированни отряд. Механизатораштеи, болхлоштеи премеш хьежаеш къаьстта теркам тlабохийт цар баьча балха дикала, хlана аьлча, из да дlайийна хlамаш хьуаькъара эггара лоархlамегlдар.

Совхоза ишта хьаллаьцай цхьайтталагlча пятилетке хьайбаь продукташ алсамъяхара даьнъера Черкесски области къахьегамхой инициатива. Из доаш хьайбаш леладеча къахьегамхой собране дийцад.

Г. АБДУЛАЕВ,
«Пригородный» совхоза директор.

КЪАХЬЕГАМА КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Шалински района йоккхагlйолча предприятеех цаl я Нохч-Гlалгlай шекара завод. Укхаза цхьа барт а болаш къахьегаш ба бlаьш тайп-тайпарча къамех бола нах. Совхоз, предприяти болх бе йолаенна тхьо шу доалача юбилейни шера, шекар дераша доккхий производственни толамаш даьхар. Завода коллектив, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома карара кара тела Цlе байракх а луш, района Сийлен улга тlа йихьар.

Кlезига декхараш латтац завода коллективана хьалхашка карарча шера а. Дlаболалургйолча сезонагlа 135 эзар тонн мерза овлаш чакх а даьха 12 эзар тонн шекара песок арахеца езаш я из.

Мишта еш ю укхаза 1981 шера йолча сезона кийчо? Вай мехка коммунистий лакхера форум хьаелла ха гарганхоачаш укхаза хилар хьайийлла партийни собрани. Партбюро членаша, бригадираша Завриева Абубакара, Гумаева Самаlас, кхыча коммунисташа дах къамаьлаш лоаца дар. Цар ерригача коллектив тlахьийхар цхьайтталагlча пятилетка хьалхара шу къахьегама кердача толамашца белгалдаккхара. Цу деношка уж хьинар айденна болабелар предприяте технологически оборудованенеи машинно-тракторни паркан ремонт е. Къахьегама яхье ший тайпара оагlув йолаш дар укх шера май бетта района комсомола 60 шу дузаш хилар а. Яхье дикагlа дола хьокхамаш даха баьлар коммунисташи комсомольцаши. Масала, коммуниста Завриев Абубакара кулгалдеча слесарий бригада 23 майга, белгальаькхача ханал цхьа бутт би ах бутти хьалха, яь лаьхкар кхачан цеха оборудованена ремонт. Бригада болхлоша ремонт йир пхе вакуум-аппарата. кристализаторий мешалкана, цеха сушильни устройствана.

Из болх беча лакха овсарле йолаш къахьийгар слесараша Тураев lийсас, Вагапов Исмаlалас, Юсупов Хучус, кхыбараша.

Районни комсомольски организаце 60 шу дизара хетаьча хьинареча вахте тlехлакха овсарле йолаш къахьийгар Эмзаев Амалхана кулгалдеча слесарий комсомольско-кагирхой коллективо а. Цар рапорт делар шоаш тlайица хинна социалистически декхараш ханал хьалха кховчашдарах. Къопача слесараша шоаш хьадаьр сиха а дина а дир. Царна юкъера шоай доккхача хьинарца белгалбаьннарех ба комсомольцаш Расуханов Шамхан, Эмзаев Йоакъап, Даудов Аюб, Домбаев Хlарон а цар новкъостий а.

— Из коллектив белгала я хьинаре къахьегарца, дисциплина нийса леларца, цар майрра юкъехухь производствана технологически кердадараш, — яхаш ювц из кагирхой бригада завода керттерча инженера Амалиев Тюрше.

Эггара дикагlа дола деш ала доагlа коммуниста Гушаева Самаlас кулгалдеча оборудовани вlенъеча бригадах. Бригада болхлоша Тепкаева Залпаlа, Абхаджиева Тумишас, Бикаева Аминатa, Садаева Белитас хlара бетта заданеш 25 — 30 процент тlеххоачашъю, хьабеш бола болх тlехдика а болаш.

Технологически оборудованенеи автотранспортан еш йола ремонт укхаза хlанз а йистельнайш. Эргайоахаш латт элаш еш йола машинаш, дукха моттагаш кхухьача автомобилашта лаьрхlа майда хьаеш я, таразаш нийсдеш, ишта кхыдола эша балхаш деш да.

Предприяте кулгалхоша, общественни организацеша дика кхетадеш да дlадахача шера санна дика къахьегама толамаш дахара творчески дукха къахьега дезилга, болхлоштеи гlулакхерча нахан лаьрхlа культурно-бытовой дика хьалаш lалашде дезилга, социалистически яхь дикагlа вlаштlехьа а яьккха, цунна кулгалделга цlенхаштта тоаде дезилга.

КПСС XXVI съезде шекъамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретаро, СССР Лаьххехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: — завод, ферма — саго ший вахара кхоалагlа дола дакъа ха йоаккхаш дола цlа. Укхаза дерригa а хила деза аьттув болаш, хlанзарча хано дlа мадеххара — болхлочун моттигагара бытовкашка, столовешка кхаччалца».

Цу лостамагlа болх бара чlоагlа новкъостал ду къахьегаме хьалхара моттиг инкхара тlагlертта къовсам лоаттабеча коллективерча бригадаша, звеноша. Социалистически яхье баьнараша даьхача къахьегама толамий итогаш ю заводской хьокхамий улга тlа уж дlа а язъеш. хlаьта яхье хьалхара моттиг яькхача коллектива сийна урагlйохийт къахьегама сийлен байракх, «Молния» яха листокаш арахец, яхье котбаьнарашта ахчан премеши сийлен грамоташи тел.

— Болхлой, специалисташ, къаьстта а къонабараш, предприяте коллективе дlачlоагlбара, — йоах завода партбюро секретара Ушаева Сацитас. — тхо долча хьалдеш да дукха квартираш йола заводской цlа. Каста болх бе йолалургья заводской вокально-инструментальни ансамбль. Кагирхошта саларгlата хургья, къахьегамцара безам совбаргба.

Нохч-Гlалгlай шекар деча завода коллектив дог тийша я ший къахьегам кхы а дикагlа вlаштlехьа а баьккха, керда производственни толамаш дахарца ер шу а белгалдоакхаргхиларах.

А. МУЦУРАЕВ,
«Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газета болхло.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АПН корреспонденташа хоамаш ду

АФГАНИСТАН: ЮХАТОХАЛУРГЙОАЦА ПРОЦЕССАШ

Нийс бlаь эзар совгlа саг вахача Кабуле дилла хиннача бесса да вахар. Болх беш я предприятеш, учрежденеш, школаш, кинотеатраш. Революци хиначул тlехьагlа улицаш тlа а майдаш тlа а оттаьча репродуктораштa чура сахилча деиз садоаллца хьахозаш я халкъа музыка. Городерча йоккхача базар тlа а тикашка а кховчамболлаш да моллагlа саг раьза хургвола даймехка хьачаь а доазол дехьара дена а тovараш. Шортта я японски электротехника. Лондонерча модни универмагашкара баракъаш. Латташ йола ха Афганистана чlоагlа чоалхане хилар хоалу аллха нагнигахьа гучалелхаш йола афгански салтий патрулаши правительственни а общественни а зданешта хьалхашка латташ посташи яйча а город чуйийрзачул тlехьагlа бийсана 10 сахьат даьлча долалуча комендантски сахьатах а.

Ишта да, «Бунд» яхача бернски газетерча Вальтер Лютеи «Тагес — анцайгер-магацини» («ТАМ») оалача цюрихски кlирагlа цкъа арадоалача газетерча Вилли Шенкан швейцарски газеташ дешараштa хьалхашка оттаду ДРА столица сурт. Шакхе корреспондент 27 апреле революце кхо шу дизар белгалдаккхале хьалхе хиннав Афганистане. Цига уж хиларах хьахиннар да «Бунда» тlа араьлина йiаьхо диъ репортажи «ТАМ» тlа яьнна цхьа репортажи, ерригех а онда брошюра хургда царех.

Хlанзе а дlаьаргда вай: шин журналиста оттадаь цигарча хьала сурт дизза объективни да ала йиш йолаш дац. Шакхе а лоархlавац, ховш долчча бесса маьхах оттабаьрий бандашта финансировани еш а Афганистане дlачуухийта бандиташ lомабеш а йолча ЦРУ а кхыча мехкий спецслужбай а цlераш яха. Хоаяц автораша политически урегулироване наькъаш санна дола лоархlаме проблема а... Деррига а зийча хетал у. Афганистанах дола дукхадараш, геттара дукхадараш, швейцарски буржуазни прессага хlанз а дувцийташ дац аьнна.

Тlаккха сенна пайдана я уж репортажаш?

Цкъа-дале, цар автораша кхувл шоай репортажаш тlа мехка керда вахар хьадеш боахкача афганцаша шоашта дийцараш. Малхбузен массови информаце средстваша йоаржаьча антиафгански кампане хьалашка, духхьал из дар а журналисташ дендолаш хилар хьахоккаш хlама да. Шоллагlа-дале, информаци хьахоржаш, цигара лоаттам дувш а цун мах беш а буржуазни прессо харцдараш гулдара стереотипашта тlера бувл швейцарцаш, хlаьта из геттара кlезига нийслуш хlама да.

Иштта, цар бе боагlаш бола мах бу пропаганда малхбузехьарча органашта керттера информаци лоаттаеш барий. Уж язду цар, дукхагlа бараш мехкара байда дlабаха централни lаьдал шерделара духьала бола боккхий помещикаш, племенайн кланийн кулгалхой, бlаьхий баьархой ба. Пакистански Пешеваре, Деле а Европе, малхбузехьарча журналисташца цар дохмаш дола «хоамаш», кертагlдоах В. Люте, «бокъонца зиназагlа тийга да». Цо деча тешагlа, духхьал хьалха бlаьхий хинна афганцаш ба централизованни пачхьалкхе чlоагl ца ялийта, феодальни структура дlа ца ялийта, йоазув ца хар дlа ца даккхийта гlерташ къовсам лоаттабераш.

Афганистане хиначa хана, предприятешка, школашка нхаб швейцарски журналисташ, къахьегамхой собранешка хиннаб, республика кулгалхошца къамаьлаш даьд. Джалалабаде а Пакистанацарча доаза тlа баха а хинна. Шакхе а журналист нийса хеташ ва ДРА правительство афгански халкъа СССР деча гlонна лакха мах беш хилар, цар кхувл Афганистанерча хьалах малхбузехьарча дувраша дувца объективни хlамаш. «Эрсий Афганистане хилара йола альтернатива хургьяр хаоси цlийи lоьахийтар», — заявлени йир Кабуле журналисташта из мохк дика бовзаш волча цхьан малхбузехьарча пачхьалкхен посола.

Репортажаш тlарча дукхача факташа тешал ху, Бабрак Кармала правительство мехка бахача наха шерра а тlа-тlа чlоагlагlа а хьаллоацаш хилара. Иштта, ислама дика хьалхалаттарий организаце председатела Азиз Садыка аьнад В. Шенкага, из организаци мехка правительстваца айхха цхьана гlулакхаш леладеш а йоазув ца хар дlадаккхара цо бу болх хьаллоацаш а я. Кампани городашка ворхl шера, юрташка итт шера чакхьяла езаш я. Курсашка болх беш ва 18500 хьехархо. Курсашка дешаш бола нах шоай мукъагlа ухаш ба деша, пачхьалкхен меттала — пуштудий дарии дарех — я ца lеш кагийча къамий (узбекийн туркменийн) меттала а ю занятеш.

— Оаха леладер кхетаде хlана дац? — йоахар швейцарски журналисташка образоване министра Анахита Ратебзада. — Европана чакхъяьннай феодализма зама, из хила йиш хlана яц Афганистане? Тхо геттара тlехьа доладенад. Цудухьа хьенкха дlахьалхашкахьа даха деза тхо, тхоай динен традицейн сий а деш. Тха бокъо яц кхыметтел прогресс а тlехьа, цхьаикха хlама наха низагlа тlагlертаде. Алалаш, цига, Малхбузе шоаш юхакхаьчача, тхо котдаргда аьле. Из цхьаннаа а шено йолаш дац.

«Хlанз тхо дертlача хьалашка дах», — йоах журналисташка афганцаша, Амин хинна йирча ха дига а ухаш. Амин революцена дискредитаци е гlерташ хиннав. Долла хlама, лаьттан реформеи йоазув ца хар дlадоаккхилеи а тlехьа, террорца а леладеш, вывод ю швейцарцаша.

Тоалуш латт lаьдален племенай кулгалхойн юкъера моттигаш, уж кlезига хилац Кабуле, белгалдоах В. Шейкеи В. Лютеи. Общественни порядкана йолча кагирхой бригада членаци эскара эпсараши вlашагlкхийттача беха болаш, тийшаб журналисташ афгански кагирхоша керда строй хьинаре хьаллоацаш хиларах. Бахьан доацаш дац ше деррига вийна воаллаш, В. Люте укх тайпара заявлени яр: «Городашкарчен лаьттан реформа бокъонца чакхъяьннача юрташкарчен кхувш йоагlача тlехьенна революце вlанни еш хилар теркал ца де хьаштдац».

Эскаро а хьаллоац Б. Кармала правительство. 1978 шера апрель бетта революци хиначул тlехьагlа, язду В. Люте, Афганистане овлингара хувцаеннай къола афганцаш шерагара цхьан шераге ах шераге кховчаш йолча ханалца гlулакх де дезаш болча эскара роль. Массане а эскаре гlулакх де дезаш йола порядок хьалха а йолаш хиннале а, хlама йолаш бола нах цу гlулакха кlалхара бувлар, атта ахчах эца йиш йолаш яр эскаре ца вахара йола бокъо. хlаьта из харцахьа лоархlаш а дацар. Революце дохадаьд из гlулакх. Хувцаеннача афгански эскарах къамии революционни школа, тlехьайяса общественни структураш эргаяха а царех кердалраш хьае а гlо де дезаш йола институт хиннай. Эскаро новкъостал ду 20 совгlа меттагаш долча дукхача племенайн кагийча халкъийн кагирхой вlаши гарга бахара. Тlема гlулакх lомадешшехьа lомаю афгански кагирхоша гражданински профессеш. Эскаре гlулакх деча хана боккха теркам тlабохийт йоазув lомадара. Уж деррига декхараш хьалха а латтар афгански эскара хьалхашка, амма кхоачаш де вlаштlехьдалацар.

«Бунда» тlа арадаьннарех, хетаргахьа, духхьашха хайнад Швейцарерча дукхагlа болча газеташ дешарашта СССР-нех Афганистанан юкъера доггагlий гlулакхаш Ленин дийна хинача хана 1921 шера договор дича гlоне деиз хьадовгlаш хилар а, хlаьта цу хана деиз уж тlа-тlа дегlаухаши чlоагlлуши латташ хилар а.

Мишта лерхl швейцарски журналисташа ДРА кхоане? Дуккхача даькъе, йоах В. Люте, экономика дегlааахаро къоастадергда из дош. Цу темах лаьрхха дийцад цунна планировани министра премьер-министра заместители волча Султан Али Кештманда. Цо дийцад Афганистана 70 совгlа объект хьалтъьча а хlанз кхы а 70 объект хьалъеш йолча а Советски Союзацарча шеррача экономически бувзамех. «Кхо шу хьалха, — кертагlдоах В. Шейка, — революце катапультировани яьй Афганистана кердача замае чу, ший хана Октябрьски революце царски Россена санна». Афганистан дегlаахара процессаш юхатоха йиш йоацаш я йоах цо.

А. ДУМОВ,
АПН **соб. корр.**

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ lИЛМАХОЙ ТЕХНОЛОГЕГlА

Этилена окись йоаккхаш йола традиционни схема хийцай Азербайджана химикаша. Из маьхе продукт хьаяра цар кийчъяь керда технологи могаяьй США, ФРГ, Англе, Франце, цунна патент ийцача кхыча мехкашка. «Технипетроль» яхача итальянски инженерни компанеца лицензионни соглашени яьй.

Керда технологи хьаяьраш — тlехдика даьтташи доагораши дахара процессаш кийчъяра Азербайджане керттера йолча мехкдаьттахимически процессай Института болхлой група. Цу группана керте латт Азербайджански ССР lилмай Академе член-корреспондент Гусейнов Назим.

— Специалисташта хов мел дукхача моттигацка эшаш я этилена окись, — белгадоах lилмахочо. — Конструкцешта ца байтац цо. коачал гlораяра духьале ю. Цул совгlа этилена окись эшаш я тайп - тайпара пластмассаш хьаяра йола продукт санна а. Этилена окись хьаяра хlанз лелаю геттара йоккха технологически оборудовани. Цхьа аппарат, масала, 20 эзар турбаш чуйоллаш я. хlаьта из бахьан долаш бонррамагlа смеса компоненташ дlанийслац цу чу. лоллу цун овсарле а. Этилена окись хьаяра йола тха метод катализатора лелаш болча тlоайнаца ювзаенна я.

Институте хиначул тlехьагlа «Технипетрола» викалаша белгалдаьккхад, масала, керда технологи «йоккха перспектива йолаш эффективность лакха йолаш хилар».

— Тlеххьарча итт шера, — Азербайджанерча СССР арахьарча торговле министерства викалю Ага Баширзаде. — Азербайджански lилмай академе lилмахоша 34 пачхьалкхенашкара изобретенешта 1.500 авторски тешали ши бlаь патенти ийцай.

Люмора АЙРАПЕТОВА. (АПН).

Баку.

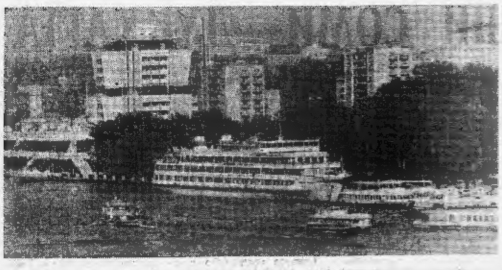

Шийн эгтара хьалхарча рейсгӀа Волгоградера арадаьннад «Александр Суворов» яха комфортабельни пассажирски лайнер. ЧССР верфашка хьадаьй дола из кема Волго - Донской пароходстве шийтталагӀдола экскурсионно - туристски кема да. «Александр Суворова» шийн борта тӀа эц 400 гаргга саг. Аьхки теплоход Ростов — Москва — Ростов яхача маршрутагӀа лелаш хургда.

СУРТА ТӀА: Ростовски порта причала юхс да «Александр Суворов».

В. ТУРБИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ЙОККХАЧА КАВКАЗАХ ТӀЕХБОАЛА КЕРДА НИКЪ

Вай мехка автомобильни наькъашка эгтара йоккхагӀа ярех — йиъ километр йӀаьхха йола тоннель йоаккхаш латт Керттерча Кавказски лоама нӀала гӀолла. Трансканказски автомагистрала цхьа дикъа да из. 500 километр лоацбергба цо Россе къулбехьарчи районашкара Закавказье бода никъ.

2000 метр совгӀа лакхе гӀолла чакхйоаккхаш йола тоннель шинна а оагӀорахьара йоакхаш я, хӀаьта хӀанзачул тӀехьагӀа ах шу даьлча лоамагӀа чакхбоала лаьрхӀа а ба гӀишлонхой.

Трансканказски магистраль халданза болх бе болабоалийтаргба укх шера. ХӀанз Грузеи РСФСР-ей наькъаш дехкарош Джава яхача курортагахьарен Алагирагахьарен асфальт будлаш ба. Сиха доагӀача лоамаш хиш тӀа гӀолла итташ тӀаьш техкад, токхамех никъ лорабергболаш бӀаьш пенаш деттад. Керда трасса чакхбоал Военно-Грузински наькъагара 150 километр малхбузехьа гӀолла.

Транскавказски магистраль тоннелагӀа чакхбоалаш хилар бахьан долаш бӀаргчача шера болх беш хургба. Из боккха экономически лоархӀамболаш хӀама да. ХӀанз Военно-Грузински новкъа Крестови дукъагӀа тӀехбоалаш бода никъ шера шоз-ялх бетта мара болх беш хилац. Воих хана итташ йолча юрташка кхача йиш йоацаш никъ къайла хул. Из бахьан долаш чӀоагӀа духьаленаш йийсалу цига бахача наха, боахама моллаш транспорта дӀа-юха кхухьилга юхадетт. Ишта никъ къайлача хина вертолеташца мара лелалац.

Кердача автомагистрала торо хулийтаргья Закавказе экономически социальни дегӀайоалве а регионерча курортех дикагӀа пайда эца а.

Вен ВАЙБУРТ, АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

1981 шера 19—20 июне — 1981 шера 19—20 июне

ГОРОДЕ ЧИТЕ

ХУРГЬЯ 1981 ШЕРА ПХЕЗЛАГӀА АРАХИЙЦАЧА РСФСР АХЧАН-ХӀАМАЙ ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТИИ КХАЖ БОАГӀАШ ЙОЛА

ТИРАЖ

Цу тиража лоьзадергда укх хӀамий кхалнаш:

70 — «Москвич-2140», «Жигули» — ВАЗ-21011 яха автомобилаш,

210 — тайп-тайпарча маршех йола мотоциклаш,

35 — пианино,

210 — бесаш долаш Ӏаьржа - кӀайн хӀамаш хьокха телевизораш,

210 — магнитофонаш,

525 — тайп - тайпара радиоприемникаш,

350 — «Аккорд-203», «Юность-301» яха электрофонаш,

175 — «Кварц-2х-8с-3» яха киноканераш,

700 — тайп - тайпара фотоаппаратиш,

70 — ВПЦ-7-35 яха турилаш,

350 — гитараш,

1015 — маӀача наьхен кхалнаьхен сахьаташ,

70 — хӀаннаш тега машинаш,

175 — «Чайка-2м» яха барехьаш дутта машинаш,

175 — электрически самовараш,

700 — «Эра-10», «Бердск-2м» яха электробритваш,

700 — 48—54 размер йола зиза костюмаш,

875 — ветарон тхали цхаралаш,

525 — тайп - тайпарча боарахсх бола фабрико даь хӀувсаш,

700 — маӀача наьхен кхалнаьхен хӀашкадекна зонташ,

3617040 — хӀара бер 1 сомагара 250 сомага кхоачаш 4586720 сома боарам болаш ахчан кхалнаш.

ЭЦА 1981 ШЕРАРА РСФСР АХЧАН-ХӀАМАЙ ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТАШ!

АЬТТУВ БАЛБА ШУН!

Гострудсберкассай Нохч-ГӀалгӀай республикански управлени.

ШКОЛАШ ЯЬХА БОАЛАРАШТА — ШЕРРА НИКЪ

Цу дийнахьа кхьъла яр. цхьабакъда, хаоттам миччча бесса бале а, махах йизан санъердамен яр Назрана улицаш. Кхоккха — виъ-виъ цхьана а волаш культура Дворецагахьа, школаш йистеяхачул тӀехьагӀа профтехучилищашкеи техникумашкеи деша болхарий слете укхар школай, профтехучилищай, совхоз - техникума дешархой, школаш яьха баьккараш. Кагирхошка кхайнаш дир лозунгаш: «Моаршал да слете даиъа лоацарашка», «Балха специальность а йолаш — къахьегама вахаре!».

ӀуйрийнА 10 сахьати 30 минути яьнна ха. ТӀанк вьпна хьалйиза я Дворецa зал. Президиуме моттиташ хьалувц района кулгалхоша, хьаьшаша, тӀемей къахьегамей ветеранаша, производстве хьалхалаттараша.

Слет хьаслл ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Л. Б. Амерхановас. Локхаш марш а йолаш зале хьачулхь районни комсомольски организаце, СГПТУ-14, ГПТУ-27, совхоз - техникума цӀе байракхаш. Къамаьл де дош лу ВЛКСМ райкома секретара Х. Я. Мальсаговайна.

— Вай слет дӀайолаеннай, — йоах докладчика, — советски халкъ КПСС XXVI исторически съезда идеяша дог урвоттадаь, цун решенеш кховчашъяр духьа хьинар айдаь къахьегаш доаллача хана. Шо, школаш яьха даьннараш, тахан, йоагӀаш йола моттиг хьалаца езаш да XI-ча пятилетке къахьегарий мугӀарашка.

Коммунистически партей Советски правительствай даим йоакхо ю кагирхой, цар дешара а массе оагӀорахьара кхетам лакхбара а социалистически Даьхен беркат алсамдаккхар духьа къахьегама сий дергдолча уйлаца уж хьалкхебара. Къахьегаме, знанеши практически опыти кароераеча хьинар долаш кулга — уж гӀулакхаш да вай партe, комсомоло къоначa ноакала Ӏомадераш. Парте кулгалца комсомол ше а Ӏомалу къона ноакал а Ӏомаду ленински хьисапе дихеи болх беш. Советски мехка экономически духовни потенциал дегӀайоалаеча юкъе дизза даькъа лаца.

Боккха социальни лоархӀамболаш хӀама да техникумийи профтехучилищайи дешархой уйла цар дешаш мел йоакхача хана къахьегама гӀулакхашта тӀаерзаеш хилар. Дуккхача даькъе из да уж йистеяьхарий профессиональни говзал лакха хилар. Цу цхьан ханна шерра никъ хьабийлаб царна из говзал дӀахо лакхъяра, лакхерча дешара заведение дешара.

КПСС XXVI съезде ше Отчетни доклад еш, йоах Х. Мальсаговас, — КПСС ЦК Генеральни секретара ноькъоста Л. И. Брежнева аьннад: «Цхьа ха йоагӀаргья профессионально - технически училищаш яьха дукхабоаш хьалха латта болхлой, производства новатораш, къахьегама турпалаш, предприятей, халкъа боахама бӀарччача доакъой кулгалхой а хинна дӀаотташ».

Уж дешаш бакъ хилар гуш да СГПТУ-14 яьккха Дзаурово Мусаейра хьехача. Из ва СССР Лакхехьарча Совета депутат, «Знак Почета» ордена кавалер, Х пятилетка нъопа гвардеец, ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкома член, «Электроинструмент» яхача завода № 43 йолча цеха комсомольско - кагирхой коллектива бригадир. Района доазонел гаьнна араьхьа йовзаш я СГПТУ-14 яьккхача, «Знак Почета» ордена кавалера, 1974—1979 шерашкарча социалистически яхьаш котейиннача, КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома членa «Электроинструмент» яхача завода токара Сагов Йоакъара, ГПТУ-27 яьккхача трикотажни фабрике ВЛКСМ XVIII съезда цӀерагӀча комсомольско - кагирхой бригада бригадира ВЛКСМ ЦК бронзови догон знакаш енача Гандалоева Тамаре, КПСС XXV съезда делегата Орцханова Золй, дуккхача кхьчер цӀераш. Училищашка спортивни секцеш хьалхебаьб итташ разрядникаш спорта мастераш. Царна юкъе спорта мастераш Кукурхоев Мухьмад, Цолоев Ӏийса, кхьбараш.

— Вай районо толаме чакхъяьккхар 10-гӀа пятилетка, — аьлар ше слете къамаьл деш района юрта боахама управлене начальника С. М. Сагова, — хӀаьта укх шера а хьалхарча моттигех цаӀ я вайга. Юрта боахаме къахьегаш да 700 саг, хӀаьта царех 400 механизатор профтехучилищашка дийша ва. Ала хӀама доацаш дика къахьег цар, шер - шера доккхагӀа доах толамаш. Сона лов производстве хьалхалаттараш а хинна шо цар мога меттa дӀаоттар.

ДӀахо къамаьл де хьалтӀаоаал тӀемаи къахьегамей ветеран, «Электроинструмент» завода контролер А. А. Имагожев.

— Хозача хана дах вай, — йоах цо, — вайна тӀераяр цӀена сигале я. Йоккхийча топашца сатем боабац. Шоай партӀата, ираз вахар бахьан долаш ветеранаш йоа хала деихарийла да шо. Шун торо я дика деша, шоана хьалийлла латт профтехучилищай, техникумий, институтий наӀараш. Уизаре ха бӀарга ца гуш шоай никъ дӀабахьа аьттув балба шун.

Хьаькъале пайда эца мегаргболa къамаьлаш дир СГПТУ-14 директора Ю. И. Арапиева, ГПТУ-27 директора Т. М. Сагова, «Электроинструмент» завода комсомольско - кагирхой бригада бригадира М. С. Дзармотова, совхоза - техникума студенткас - отличницас В. Канищевас, ГПТУ-27 дешархочо-отличницас М. Ужаховас, яздархочо С. Н. Чахкиева, ВЛКСМ обкома секретара Х. М. Дзейтова, профтехобразоване управлене начальника заместитела Я.-А. Л. Махтамероаева.

Района беррига дешархошка кхайнарал дир слете.

ВЛКСМ обкома секретара Х. М. Дзейтова тӀехьи дешача дешархошта ВЛКСМ ЦК знакаш елар.

Слет чакхйоалаш профтехучилищайи совхоз-техникумех художественни самодеятельносте коллективаша концерт оттадир.

А. САГОВ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

6 ИЮНЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салоӀарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00, 14.00. «Даьхен ималеш доах аз» яха радиоконцерт. 16.00. «Музыка В. И. Ленина вахаре» яха лекци. 18.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 20.00. «Ӏилма, Лаьтта, Дуне» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. «Марша доагӀалда анка!» яхача темах долча берий художественни фильмай кинофестиваль. 12.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. «Мехадаьтта чакхдоаха промышленность — КПСС XXVI съезда» яха радиогазета. 19.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 20.30. Гойтаргда документальни фильмаш.

«Оргтехника» объединене культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я илли дезарий клуб. 11.00. «Тхона дукха деза А. С. Пушкина фаьлгаш» яхача (чтене) конкурс.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 14.00. Болх беш я «На орбите» яха кинолекторй. Гойтаргда документальни фильмаш. 19.30. Кагирхой салаӀара сайре.

7 ИЮНЬ

С. М. Кирова цӀерагӀа культурен салаӀарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «ЦӀаккха бицлургбоаца са хьамсара мохк» яха радиоконцерт. 16.00. «Машаре товш дахари идеологически къовсаме» яха лекци. 17.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Пролетбата цӀерагӀча культура ЦӀен художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Ӏалам, Лаьтта, Дуне» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00. «Марша доагӀалда анка!» яхача темах долча берий художественни фильмай кинофестиваль. 12.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. «Заводи заводчанаши» яха радиогазет. 19.00. Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 20.30. Гойтаргда документальни фильмаш.

«Оргтехника» объединене культура ЦӀа. 11.00. Болх беш да «Росинка» яха берий кинотеатр. 12.00. «Сон дуне тӀара машари» яха асфальта тӀа бераша дийхкача суртий конкурс.

Алтае туристски сезон болаеннай. Эгтара хьалха из хьайийлай хи тӀа лелачей лоамаш тӀа букъачен спортсменаша. Хьайлда доагӀа Сема яха хий Катуньях дӀакхеттачарча хозача моттиге хилар хи тӀарча турпалаш лоамаш тӀа букъарен традиционни яхьаш. Алтайщаш хинна а Ӏеш цига дакъа лоацаш хилар СибарегӀен дукхача

СУРТА ТӀА: Хи тӀа спортсменаш - плотоганаш.

В. САДЧИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ИЮНЬ. I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.40 — ӀуйранАра гимнастика. 9.05 — «Самукъане город» яха фильм-концерт. 9.15 — «Дай-воаной, воана!». 9.45 — «Штрауса деза» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ШиаьагӀа сери. 11.15 — Дика товараш — дукхагӀа». 11.45 — «Художникех дола дукъараш». 12.15 — «Спортлото». 23-гӀа тираж. 12.35 — «На полях [illegible]». 13.10 — Баскетболах йола Европа чемпионат. ЭаӀаниах. Финальни ловзараш. Прагера передача. 14.30 — Кердадараш. 14.45 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизионни программай Дунен халкъашта юкъера IV фестиваль (Итали). 15.15 — «БӀаргагушдар — тема [illegible]». 16.15 — Мультфильм. 16.30 — Политически обозревателa В. П. Бекетова беседа. 17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Днепр». 18.45 — Афганистана халкъа Ӏадалца духьала дӀахьайнабенза бола тӀом [illegible] а империалистича агрессия духьала [illegible] «Нах болбераш. Малаш бо уж?» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.45 — «Тревога» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». 21.35 — «Илли а!». Кузбасски лаьтта. 23.00 — «Александр Пушкин» яха телевизионни документальни фильм. 23.30 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.45 — «Шахматни школа». 9.15 — «ӀуйранАра почта» яха музыкальни программа. 9.45 — «Эрсий къечеба». 10.15 — «Вай сомий беш». 10.40 — «Памятники». А. С. Пушкина котам. 11.35 — «Ӏаьнан вахар». 12.05 — «Дешархо» (гӀалгӀай меттала). 12.25 — Фильм. 12.40 — «Мибсадов» (нохчий меттала). 13.10 — Комсомольски педагогически отрядашна Останкино концертни студе вӀашагӀкхетар. 15.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Динамо» (Киев). Ленинградера трансляци. 16.50 — «Кхоана хиш дехкачун Ди да». 17.05 — «ӀашагӀкхетар» яха художественни фильм. КхоалагӀа сери. 18.20 — Фильм-концерт. 18.25 — Шун письмех дола концерт (нохчий меттала). 19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — ЦСКА. Тбилисера передача. Перерыве (19.45) — «Бойса дааъхьал хийла шун, бераш!». 21.00 — «Ха». 21.35 — «ЗӀамига трагедеш» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. Хьалхара а шоллагӀа а сереш.

7 ИЮНЬ. I ПРОГРАММА

ХИШ ДЕХКАЧУН ДИ

8.00 — «Ха». 8.40 — «Зарядка а дӀаетта!». 9.05 — Белорусски пачхьалкхен консерваторе цимбалистий ансамбля концерт. 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва!». 11.00 — «Умницы и умники». Ӏилманпопулярни программа. 11.45 — «ӀуйранАра почта» яха музыкальни программа. 12.15 — «Советски Союз гӀолла». Киножурнал. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — И. С. Тургенев. М. Горьке цӀерагӀча СССР Москвски художественни академически театре «Маьха рузкъах вахар» яха фильм-спектакль. 15.45 — «Коммунистиш» яхача циклагара «Макова бригада автограф» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 16.15 — Мультфильм. 16.35 — Нгале сьаман цӀийта — республика дӀакхайкхьача Дегта. Кинопрограмма. 17.15 — «Цирк». 18.00 — «Дунен халкъашта фильмаш панорама». 18.45 — «Тахан хиш дехкачун Ди да». Передача даькъа доладаь КПСС ЦК член, КПСС XXVI съезда делегат, СССР мелиораце а хиш боахама а министр Н. Ф. Васильев. 20.00 — Хиш дехкачун Денна йола музыкальни программа. 21.00 — «Ха». 21.35 — «Футбольни обозрение». 22.05 — «Дикия нота». Германски Демократическа Республикера передача. 23.35 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.45 — Хиш дехкачун Денна долча документальни фильмай программа. 9.30 — «Бертийн дикка цӀа[illegible]». 10.00 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа». 11.00 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизионни программай Дунен халкъашта юкъера IV фестиваль. Афганистан. 11.35 — «Кагрий бӀацаш дӀа-юха лелар». 12.05 — «Москвичка» яха телевизионни клуб. 12.35 — «Кинотъешадаржачун спутник». 14.20 — «Кагирхой симфони». Ж. Бизе илларех дола фильм-балет (Ереван). 14.50 — «8-гӀа студи». 15.50 — Р. Щедрина произведенеш кхоачашъя СССР пачхьалкхен академически оркестро а автора РСФСР халкъа артистa Р. Щедрина а. 16.45 — «Омега вариант» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ПхоалагӀа сери. 17.55 — Фехтованех йола СССР чемпионат. 19.30 — «Кинопанорама». 20.00 — «Бойса даахьала хийла шун, бераш!». 20.15 — «Йоккха Москвасца ретата. Академически песнаш хьахар». 21.00 — «Ха». 21.35 — «ЗӀамига трагедеш» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. КхоалагӀа сери.

УКВ

18.00 — «Азербайджански интернационалистий оагӀонашка гӀолла» яха передача. 18.41 — Иллеш, аьзараш, халхараш. 19.15 — Поэзияре йола концерт.

УКВ

18.00 — «Ивана Богословская назметь» яха передача. 18.59 — «Модраш хьона, илли!» яха концерт. 19.47 — Хиш дехкачун боахлохта лоза концерт.

РАДИО

6 ИЮНЬ

6.00 — «Республика юрта боахам дегӀабара доазонаш». Беседа (нохчий меттала). 6.55 — Музыкальни антракт. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.23 — «Сердало» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 8.15 — Церелачей программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 8.25 — «Къонах» яха радиоочерк (эрсий меттала). 10.10 — «Халкъа ишкарла литература айхха бувзам болаш хилара тӀехьа». Микрофона хьалхашта ва йоазонхо Мусаев Моцьмад (нохчий меттала). 10.25 — Музыкальни антракт. 11.00 — «Вай доттагӀа Ӏалам» яха радиожурнал (эрсий меттала). 11.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала). 12.30 — Микрофона хьалхашца ва театр (эрсий меттала). 16.00 — «ЦӀе сийташ» (гӀалгӀай меттала). 16.30 — «Хиш дехкараш, шоана!». Концерт (гӀалгӀай меттала). 19.00 — Моттигерча композиторий лирически иллеш. 20.25 — Иллеш доах М. Айдамирова.

7 ИЮНЬ

ХИШ ДЕХКАЧУН ДИ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 8.15 — Переданей программа (эрсий, нохчий меттала). 8.25 — «Шоана дукхаезаш иллеш». 11.45 — Хиш дехкачун Денна йола дехкача дем программа (эрсий меттала). 15.15 — «Шун магнитофона ааргӀа». Музыкальни передача (гӀалгӀай меттала). 18.00 — «Къона тӀапье» (эрсий меттала). 18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.00 — Иллеш доттагӀал дараштa дола концерт (гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грозне хувцалуш мохаш а йолаш, хоаялл а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фетара температура республике 14—19, Грозне 16—18 градусе йоакхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен ломмеи мохаш а йолаш, кхоана доагӀа а делхан, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фетара температура бийсана 7 — 12, дийнахьа 11—16 градусе йоакхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА МЕХКАРИЙИ КАГИЙ НАХИ!

Нагахьа санна ихачан промышленноста специалистеш хила безам болаш ше дале, дешa дувла № 12 йолча Грозненски профессионально-технически училище.

УЧИЛИЩА ДӀАХОИТ:

1981—1982 дешара шера укх специальностех дешa дешархой дӀаэцаш хилар:

1. Пекарь; тестовед; бод хьувш йолча машинай машинист.

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу. 8 класс образовани йолчоа — 3 шу.

2. Шурийна пастеризаци еш из шелъеш йола аппаратчик (шурий продукци кийчъеча сепараторашца болх бе а хоьргдолаш).

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

3. Карамельщик; варщик (конфеташта кхьхат тӀахьоарчадеш йолча машинашца болх бе а хоьргдолаш).

Дешара ха: 8 класс образовани йолчоа — 3 шу.

4. Кондитер;

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 2 шу.

5. Контролер (консервни производство).

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

6. Чкъьърен изделей кулинар; чкъьърен обработчик, чкъьърен коптильщик.

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

8 класс образовани йола дешархой училище дӀахо дешаш 3 шу даьккхачул тӀехьагӀа специальности юкъера образовани йолаш хургба. Училище деша дӀачуйийцараштa бетта 30 сома боарам болаш стипенди тел, хӀаьта тӀехдика дешаш бараштa 25 процент дукхагӀа а тел. Производствени практика йолча хана алапех 33 процент дӀалу дешархошта.

Училища адрес: г. Грозный, Партизански улица, 19, ПТУ-12. Телефон: 3-33-23.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙ!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1981—1982 дешара шера дешархой деша дӀачуэцилте

ДӀАХОИТ

Укх професех:

1. Мехадаьттеи гази йоаккхача скважинашта эксплуатационни разведочни буруш тохача бурильщика гӀоьча. Дешара ха — 1—3 шу.

2. Буровойшта гӀулакх деш вола электромонтер. Дешара ха — 3 шу.

3. Электрогазосварщик. Дешара ха — 3 шу.

4. Слесарь-авторемонтник. Дешара ха — 1—3 шу.

5. Химически анализа лаборант (мехкарий). Дешара ха — 3 шу.

6. Плиточник-отделочник: штукатур, маляр, плиточник (кагий нахи мехкарийи). Дешара ха — 3 шу.

Училище деша дӀаэц 8—10 класс чакхъяьккха кагий нахи мехкарийи, эскарера цӀабаьхка бӀухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша багӀача хана дешархой Ӏалашбу мах боацаш, обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца. Производствени практика йолча хана дешархошта шоай специальностагӀа доагӀача юкъарча алапех 33—50 процент кара дӀател. Училище деша вагӀаш ьюкха ха къахьегама стажаца дӀалоарх. Дешар хьехаш ба юкъера технически лакхерен образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дӀалуш йола экзаменаш толаме дӀаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долен професегӀа разряд енна долен диплом дӀалу.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дӀалуш йола экзаменаш толаме дӀаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долен професегӀа разряд енна долен диплом дӀалу.

Училища чакхъяьккхараш шоай специальностегӀа городе Грозне болх бе дӀахьожабу.

Училище деша оттa безам болчу училища директора цӀерагӀа хьачудолa деза ер документаш: заявлени, образоване хьакъехьара тешал, вахача хана доа тешал е паспорт, 3х4 размер 6 фотокарточка.

Документаш хьачуийцу хӀара дейна ӀуйрийнА 8 сахьат даьнча дезз 16 сахьат даьнчалца.

Занятеш дӀайолалу 1981 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагӀий! Тха училище деша отта!

Из чакхъяьккхачул тӀехьагӀа оашош хержача специальностеца йоккха зарплата йола болхлой хургда шоах, хӀаьта юкъера образовани а хургьи шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш № 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача-ув совача кхачаца.

СПОРТ

ВОРХӀАЗЗА КОТВАЬЛАР

Бакурча политехнически института спорта зале хилар «Олимпийски дегаондло» яха традиционни э хинна дӀаэтта дзюдох йола Дунен халкъашта юкъера турнир.

Цига дакъа лоацаш бер Венгрера, Польшера, Финляндера, Болгарера, Румынера, Италера, Чехословакера, Германски Демократически Республикера, вай мехкара дзюдоисташ.

СССР вӀашагӀкхетача командана юкъе вар вай мехкахо, спорта дуненa халкъашта юкъерча класса мастер, «Локомотив» лхача шийн лоӀамеча спортивни общества доакъашхо Мараев Ӏумар. Цу яхье цун хилар 71 килограммага кхаччалца долал долча дзюдоисташца ворхӀазза латар. Уж массадола вӀашагӀкхетар чакхдаьлар Ӏумар кот а воалаш.

Спортсмена шийн меттал, цун тренера — РСФСР заслуженни тренера Ф. Куцела а дика аьттув ба из.

АРГӀАНАРА ЛОВЗАРАШ

ДӀахоьхош я колхозийи, совхозийи, производствени коллективайи футбольни командаш дакъа лоацаш йола республикански чемпионат. Хилар аргӀанарча тура цхьадола ловзараш. Уж чакхдаьлар ишта: «Спартак» (ГПОГАТ) — ЧИГУ — 1:0, «Пригородный» совхоз — «Вайнах» — 2:1, «Нефтяник» — «Красный молот» — 2:0.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН СИИ ДАККХА ВАХАВ

Укх деношка город Москве дӀайолалу профтехобразоване дешархой Х-ча Ерригроссийски Спартакиада волейболах ловзара финал. Цига дакъа лоацаш хургья Российски Федераце кагийча наьхен мехкарийи дикагӀа йола бархӀ-бархӀ волейбольни командаш.

Цу яхье дакъа лаца тахан вай республикера цига нхай № 5 йолча городской профессионально - технически училищера маӀача наьха командеи республикера [illegible] дӀахоллачер шавгӀа йола кхалнаьха командеи.

ЧАККХЬЯННАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ ЧЕМПИОНАТ

Чакхъяьннай яйтача атлетиках йола Нохч-ГӀалгӀай АССР республикански чемпионат. Укх ялх тайп-тайпарча дистанцешка чемпионий цӀераш яьхар А. Сарвинкина (ДСО «Буревестник»), Л. Кириченко, А. Ахмадов, В. Гаркин (ДСО «Урожай»), А. Солсанов (ДСО «Труд»), Н. Воронова (ДЮСШ, городо).

Лакхалла тоссаларa чемпиона цӀи яьккхар «Урожай» яхача шийн лоӀамеча спортивни общества цикала А. Миронова.

А. БЕК.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; белхтохкама секретара — 9-24-00; отделий: партий ва вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02245. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2319.